Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 109 (17832) | 1988 оной май 11, среда | Сэн 3 мүн.

...ММУНИСТЫН ...ЮУН СЭБЭР ...НЖЭ ШАНАР

...саана Улаан-Үдэ хотын һунгуулиин Лысо... округһоо манай республикын арбан нэгэдэхи ...овно Соведэй депутадаар Анна Евстафьевна ...һан юм. «Улан-Удэтрансстрой» трестын ба... 397-дохи поездын штукатур-шэрдэгшэдэй ...нэр социалис мүрысөөндэ түрүү һуурида ...кэрлүүлдэг болоһоор үнинэй һэн. Урдань ...жэлэй нэгэдэхи училищи дүүргэһэн Анна ...амтараа бэшэхэдээ, «партийна бэшэб» гэжэ ...һан. Харин һаяхан, партиин Бүхэсоюзна кон...ана, түрүү барилгашан Анна Танана партиин ...ба. Имагтал мүнөө сагта тэрэнэй иимэ харюу...бэри абаһаниинь гайхалтай бэшэ: хубилган шэ... шатадаа ороод, орон доторнай үзэгдөөгүй ...дай боложо байһан үедэ хуби заяагаа пар... юрэ бусын, ябуud дундаа шиидхэгдэдэг ...гэжэ Анна Танана тоолоо.

...гаа саашанхи харгы замые иигэжэ шиидхэг... прибор бүтээлгын нэгэдэлэй электромонтаж... горсоведэй депутат В. А. Щукина, локомо... түрүү машинист П. Р. Моисеев болон бусад ...нэй тоодо ажалайнгаа намтар һая эхилһэн ...шье үсөөн бэшэ. Һүүлэй үедэ партиин гэ... хубилган шэнэдхэлгын түлөө тэмсэлдэ ком...маар хабаадахаар бэлэн байһанаа мэдүүлһэн ...н Захааминай райондо партиин зэргэдэ аб... авиационно заводто ажалай олон түрүү...зэргэдэ абтаһан байха юм. Кабанскын район... цехүүдһээ, совхозуудай фермэнүүдһээ, ба... ниилээд олон түрүүшүүлһээ коммунист болохо ...үүд ороо.

...н жэлэй туршада манай Буряадай областной ...аци 12 мянган гэшүүнээр олошорһон байха ...коллективүүдэй эрхимэй эрхим хүнүүд — Байгал... замай барилгашад, Гусиноозерскын ГРЭС-эй ...е, Түгиын нүүрһэнэй уурхайе, Улаан-Үдын 2-...одхоогшод, хүдэлмэришэд, таряашад, арадай ин...пеелэгшэд — алдарта партитай хуби заяагаа хол...эргэдэ жагсажа, орон доторнай болоно бай... хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа, дүй дүршэлөө, ...а зорюулхаар бэлэн байһанаа мэдүүлнэ. Му...а доторнай 56,5 мянган коммунист партиин ..., КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүдэй шиидхэбэри...лхын, XIX Бүхэсоюзна партийна конферен...и зүүндэтэйгөөр угтахын түлөө оролдожо байн... ...щество соо болоно байһан хубилалтанууд, ...улам үргэн, гүнзэгы демократическа шэнжэтэй ...эл партийна организацинуудай ажал ябуул... ...оор харагдадаг болонхой. Хэрбээ урдань хү... ...гшүүндэ кандидат болохо хүсэлтэй мэдүүлгые ... лэ зүбшэжэ шиидхэдэг байһан һаа, мүнөө ...гтай олониитэдэ соносходог болоһон шэнэ ор... ...иимэ асуудалнууд ажалша коллективүүдэй ...ээ зүбшэгдэдэг болоһон байха юм. Сугтаа ...дынь партиин гэшүүн болохо хүсэлэнтэй хү... ...е улүү мэдэхэ, партиин Уставай эрилтэнүүдые ...ажа шадаха гээшэ гү гэжэ сэхэ сэгнэлтэ үгэхэ ... бшүү.

...ай партиин зэргэнүүдтэ 19,4 миллион гэшүүд ...КПСС-эй Центральна Комитедэй апрелиин [1985 ...] болон партиин XXVII съездын һүүлээр комму... сэбэр, үнэн сэхэ шэнжэ шанарай түлөө эрилтэ ... дээшэлээ. «Партиин зэргэнүүдые сэбэр бай...ооложо, ехэ тушаал эзэлхын түлөө гү, али ...а түһые хаража орогшодһоо партиие аршалан ...найзорилго» гээд партиин XXVII съезд дээ...гдэгээ һэн.

...нүүдые хүтэлбэри болгон, Бүхэсоюзна парткон...рда партийна организацинууд энэ хэрэгтээ ...оор хандана. Тус асуудалаар түбэй болон ню... ниилээд олон дурадхал ороно. Бүхы дурадхал...ртингаа нэрэ хүндые бүри өөдэнь үргэхэ, ...н Уставай эрилтэнүүдые жэншэдгүй барим...тэһэн ниитэ нэгэ удхатай. Иигэжэ коммунист ...бэрилгэшэье, бэшэшье байг — нэгэн адли ...тар болонхой. Загарайн райондо һүүлэй хоёр ...а 680 гаран коммунист партийна организацин... коллективэйнгээ, нүхэдэйнгээ үмэнэ даажа бай... ...т тухайгаа, эрдэм мэдэсээ дээшэлүүлжэ, ...эрьбадхажа байһан тухайгаа, мүн юрын ажа... ...жүрам, жаяг заршам сахидаг тухайгаа нюу...ор тоосоһон, партиец нэрээ арюун сэбэрээр, ...абажа ябадаг тухайгаа мэдээсэһэн байха юм. ...түрүүшын хоёр һарын дүнгөөр энэ районой ...леспромхоз гээгдэлдэ ороһон байгаа. Коммунист... суглаан дээрээ леспромхозой директорһэ, ...кретарьһаа энэ гээгдэлэй ушар шалтагаан ту... олоороо хэлсэжэ, тэдэнэртээ партиин Уставай ... тохоһон байха юм. Иигэжэ коммунистнуудай ..., ажал хүдэлмэридэнь сэгнэлтэ үгэхэ, олоо...ниитэ характеристикэ баталха гурим партий...үүдтэ һайшаагдаа.

...шье коммунистын, партида орохоёо байһан ...жэ, хэрэг бүтээхэ эрмэлзэл оролдосонь тэ... шэнэдхэлгэдэ хандасаар тодорхойлогдодог, ... мүнөө болоно байгаа хубилалтанууд ажабай...туы һалбари шэглэлнүүдтэ хабаатай. Хаа хаа...ическа реформо эрид шиидэнгээр нэбтэрүү...шиа коллектив бүхэн тэрэнэй ажамидаралта ...үүдые бодото дээрэнь мэдэржэ байнхай. Эдэ ...билалтануудай ажабайдалаймнай гол һалбарида ...до болоно байхада, үзэл сурталай, ухаан бо... гэгээрэлэй оршондо мүн лэ иимэ хубилалта... ...хүулитэ. Энээн тухай партиин Центральна ...февралиин [1988 он] Пленум дээрэ М. С. Гор...бачоор тайлбарилһан байна.

...лайгаа хуби заяагаа холбожо, зохёон байгуул... ...н замда гараһан хүнүүдые тоолохын арга... ...д энэ нангин хэрэгтэ халирхайгаар, бодомжо... ...гашье зарим нэгэн дайралдадаг. Партиин гэ... ...нүүдтэй тэсэмгэйгээр хүдэлхын, тэдэнэртэ ... үгэжэ, шэнжэ шанарыень шалгахын орондо ...а организацинууд миин тоо олошоруулхые ...лэй хүдэлмэри ёһын тэдыдэ ябуулдаг байна ... харуулна. Энэл шалтагаанаар бусад хүн зондо ...шээ харуулха уялгатай аад, һая коммунист ... хүнүүд ажалдаа һали-були хандадаг, хүули ... ушарнууд гарадаг. Тиихэдэнь «энэ нүхэр ком... нэрэ зэргые дээрэ абажа ябаха эрилтэ ...бэгүй» гээд партиин гэшүүндэ кандидадһаа ...арнууд Хойто-Байгалай, Улаан-Үдын Советскэ, ...жно районуудай парторганизацинуудта үзэгдэ... ...тын, Хяагтын, Баргажанай районуудта мэдүүл...һан хүнүүдэй шэнжэ шанарыень ёһотоор мэ..., партиин гэшүүндэ кандидадуудаар абадагынь ... Партида орохыень зуураһан коммунист... нүхэрэйнгөө түлөө харюусалгаа бүрин дүүрэ..., түһа хүргэхые оролдодоггүйнь харамтай.

...нүүдһаа тобшолол хэжэ, тодорхой хэмжээ аба... бүхэнэй Уставай эрилтэнүүдые жэншэдгүй ба...е хангаха гээшэ партийна организацинуудай ...лгүүламжын үдэр бүриин хүдэлмэриин гол ... ёһотой. Энэл ушарта коммунистнууд хубил...жын манлайда этигэл түгэс дабшажа, партиин ... зорилгонуудые бэелүүлхэ аргатай байхал.

Бүхэсоюзна XIX партконференциие угтуулан

САГЫЕ АХИН

«Теплоприбор» заводой хэб даралгын-бэлэдхэлэй цехэй коллектив Бүхэсоюзна XIX партконференциие ажалай эрхим бэлэгүүдтэйгээр угтахын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсожо, амжалтатай хүдэлнэ. Завод соогоо түрүүлэн тус цехэй хүдэлмэришэд дүрбэн һарын түсэб болзорһоонь урид дүүргэжэ шадаа. С. К. Черноярoвай хүтэлбэрилдэг слесарьнуудэй, Л. И. Филоновагай ударидадаг токарьнуудай бригаданууд эрхим дүнгүүдые туйлажа, цех доторoo дэлгэрһэн мүрысөөндэ эрхимлэжэ гараа. Сергей Константинович Черноярoвай бригада мүнөө июнь һарын түсэбөөр хүдэлжэ байна.

Сагые ахин ажалладаг коллективүүд механическа цехтэ бага бэшэ юм. П. Е. Федоровой хүтэлбэрилдэг бригада үнгэрэгшэ жэлэй дүнгүүдээр СССР-эй Минприборой бригадануудай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ эрхимлээ һэн. Бүхэсоюзна партконференциин хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсожо, байгша оной июниин 18 болотор арбан хоёрдохи табан жэлэй гурбан жэлэй түсэб сүм дүүргэхэ уялга абаа бэлэй. Хараалһан хүнгэн бэшэ энэ зорилгоёо бригадын гэшүүд урагшатай дүүргэнэ. Мүнөө тэдэнэр байгша оной сентябриин тоосоогоор ажаллажа байна.

Үргэн хэрэглэлэй эд бараа гаргадаг цехэй коллектив заводой доторoo дэлгэрһэн мүрысөөндэ шалгарна. Оёдолшон Галина Николаевна Шайдурова олон жэлэй туршада эрхим шанартай продукци гаргажа, шанарай хубиин тамгатай ажаллаха эрхэдэ хүртөө һэн. Түрүү энэ хүдэлмэришэн түсэбһөө гадуур һайн шанартай продукци гаргажа, ажалай урилдаанда түрүүлнэ.

А. ДАШИДОНДОКОВ.

Үдэр бүхэнөө — үндэр ургасада

ХЭЛЭҺЭНДЭЭ ХҮРЭХЭ

Хориин совхозой эхэ хонидой отарануудаар ажалай хэрэгээр ябахадаа, энэ ажахын үнинэй механизатор аад, һүүлэй үедэ хонишон болоод хүдэлжэ ябаһан Александр Дугарович Дондоковтой уулзажа, танилсаа бэлэйб.

— Эльвира Тоня хоёр басагадтаяа хүдэлжэ байнаб даа. Эдэ хоёрто хаанаһаа дүй дүршэл байхаб? Һаял дунда һургуули дүүргээд, хонишодоор хүдэлжэ захалаа. Өөрөө би механизатор мэргэжэлтэй хүн аад, басагадтаал туһалха гэжэ хонишоноор ажаллажа байнаб,— гэжэ тэрэ хөөрөө һэн.

Тэрэ гэһээр Дондоковтоной бүлын хүдэлмэреэр ходол һонирхон ябагшаб. Антонида басаганиинь ахалагша хонишоноор хүдэлнэ. Тэрэ ороной агропромышленна комплексын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай гэшүүн юм. Тус коллектив һүүлэй жэлнүүдтэ хонин бүриһөө хурьга абажа, ажахынгаа түрүүшүүлэй тоодо оронхой. Ноохо болон нэмэлтэ шэгнүүр абаха даабаринуудаа жэлһээ жэлдэ үлүүлэн дүүргэнэ. Дүү болохо Элинь ажалһаа таһалгаряагүйгөөр М. Ербановай нэрэмжэтэ совхоз-техникумдэ амжалтатайгаар һурана. Гэр бүлын подрядай гуримаар хүдэлдэг энэ бригада энэшье жэлдэ бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлнэ. Хонин бүриһөө хурьга абаад, тэдэнээ тобир тарганаар томо болгожо байна.

Хабарай игаабари үдэрнүүдэй хүрэжэ ерэхэдэ, хонишодто туха сүлөөнь бүри үгы болонхой. Буржагархан сагаахан хурьгадаа эхэнүүдтэйнь сугтань бэлшээридэ гаргана. Тэршээхэн хурьгадайнь атарлан бэлшэжэ ябахые холоһоо харахада хонин һүрэгэй дунда сагаан сэсэгүүдэй задаран байһандал үзэгдэхэ юм. Иигэжэ басагадайнгаа шэнэ һүрэгтээ бэлшээридэ гараад ябахада, Александр Дугарович «ДТ-25» трактортаа һуужа, отара шададайнгаа сабшалан, бэлшээриин газар шулуу шохойһоо сэбэрлэнэ, һубаг ханаабуудаа заһабарилна.

— Хонишоноор хүдэлхэһөө гадуур, үшөө луговод гэжэ тушаалтай хүм. Манайтнай ажал хабарай үдэрнүүдтэ, бүришье туха сүлөөгүй болодог гээшэ ааб даа. Намда 53 гектар талмай даалгагданхай юм,— гэжэ Александр Дугарович хэлэнэ. — Коммунис субботнигой үдэр нютагаймнай дунда һургуулиин үхибүүд ерэжэ, сабшалан дээрэхи шулуунуудыемнай суглуулан сэбэрлээ. Иигэжэ яһала туһаламжа үзүүлбэ гээшэ.

Хамтын подряд үйлэдбэридөө табан жэлэй саада тээ нэбтэрүүлһэн Дондоковтоной отарын сабшалан талмай тиимэшье ехэ бэшэ. Жэл бүхэндэ үбһэ ногооной тогтууритай баян ургаса хуряан абана. 1987 ондо гектар бүриһөө 20,1 центнер гэхэ гү, али дүн хамтадаа 1325 центнер ургаса хуряажа абаа юм. Энэнь совхоз соогоо эгээл үндэр үрэ дүн болоһон байха юм.

Мүнөө жэлдэ үбэлэй янгинама хүйтэнэй үедэ Нарин гэжэ горхонойнгоо эхиндэ мүльһэ ехээр хүргөө. Тэрэнь зунай тэн болотор хайлажа, Нарин голой амидаралта уһаар А. Дондоков сабшалан, бэлшээриеэ ундалуулха юм.

Энэ хабартаа сабшалан дээрэ наг шэбхэ яһала гаргуулаа. Хоёр жэлэй хугасаа соо суглуулагдаһан шэбхээ һайнаар уһалагдадаг газар дээрэ гаргажа бутаргаад, тараажа, хүрьһэндэнь оруулаа. Дүн хамтадаа 500 гаран тонно наг шэбхэ, Дондоковтоной сабшалан дээрэ гаргагдаа. Мүн минеральна утэгжүүлгэ хараалагдаһан хэмжээн соогоо сабшалангайнь хүрьһэндэ оруулагдаа.

— Үбһэ хуряалгын эхилтэр бүхы сабшалангаа гурба дахин уһалха хүсэлэнтэйбди. Иигээд лэ дулаан үдэрнүүдэй хүрэжэ ерэхэдэ, энэ хүдэлмэримнай эхилхэнь гээшэ,— гэжэ Александр Дугарович хөөрэнэ.

Лугомелиоративна звеногой механизаторнууд Николай Хабитуев, Андрей Дондоков, Пурбо Мижитов, Галдан Галсанов, Вячеслав Дамбаев гэгшэд сабшалан дээрэнь наг шэбхыень гаргалсажа, тараалсаа юм. Мүн энэл звеногой гэшүүд луговод Дондоковой 53 гектар талмай сабшалан дээрээ ургуулһан ногооной ургаса хуряалсадаг заншалтай. Байгаалиин эрхэ байдалай хэды хүндэ хэсүү байгаашье һаань, хонишон-луговод А. Дондоков урдаа табигдаһан зорилгонуудаа бэелүүлэн, сабшалангайнгаа гектар бүриһөө 20 гаран центнер үбһэ хуряажа абахаяа зэһэнхэй.

Энэ жэлэй август һараһаа эхилжэ, Хориин совхозой эхэ хонидой отарануудай коллективүүд арендна подрядай онол аргаар хүдэлдэг болохонь гээшэ. Одоол тиихэдэ, хонишон хүн гансашье адуулжа байһан һүрэгөө һайнаар харууһалха бэшэ, мүн өөһэдынгөө хүсөөр һайн шанартай, хямда сэнтэй тэжээл бэлэдхэхэ уялгатай болоно ха юм. Гэр бүлөөрөө хүдэлжэ ябаа Дондоковтоной бригада энэ ёһо гуримаар ажалаа эмхидхэхэ эрмэлзэлдэ абтаад, урагшаа һанаатайгаар ажаллажа байна.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

Хүдөө ажахын шэнжэлэл

ХАРЮУСАЛГАТАЙ ХАҺА ОРОНХОЙ

Арбан хоёрдохи табан жэлэй гурбадахи жэлэй түрүүшын дүрбэн һара түгэсэбэ. Республикын колхоз, совхозуудай мал ажал эрхилэгшэд Бүхэсоюзна XIX партийна конференциие ажалай эрхим дүнгүүдээр угтахын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хам оролсоод, мал ажалай продуктнуудые элбэг дэлбэгээр гүрэндэ худалдажа, абаһан социалис уялгаяа амжалтатай бэелүүлхын хойноһоо оролдожо ябана.

Үнгэрһэн дүрбэн һарын дүнгүүдые абаад үзэбэл, республикамнай энэ жэлэй малай үбэлжэлгын хэды хүшэр хүндөөр үнгэржэ байгаашье һаань, нёдондонойхиһоо нилээд ехэ продукци бэлэдхэлэй пунктнуудта тушааһан байха юм. Энэмнай юу гэршэлнэб гэхэдэ, малшадай диилэнхи коллективүүд байгша ондо ажалдаа ажахын гүйсэд тоосоо, хамтын, гэр бүлын, арендна подрядай гуримуудые, экономическа түрүү, өөһэдтөө таарама онол аргануудые нэбтэрүүлжэ, даалгагдаһан адууһа малайнгаа ашаг шэмые дээшэлүүлжэ шадаа, һү, мяха, үндэгэ гүрэндэ худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбүүдые болзорһоонь холо уридшалан дүүргэхэ бата найдамтай үндэһэ һуури табиха аргатай болоо. Майн нэгэнэй байдалаар республикын колхоз, совхозууд мяха гүрэндэ худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые 92 процент бэелүүлээд ябана. Ахын районой мал адуулагшад, мүнөөдэрэй байдалаар, түсэбтэ даабарияа 4,1 дахин үлүүлһэн байха юм. Баунтын, Хойто-Байгалай районуудай ажахынууд мяха гүрэндэ тушааха хоёр кварталайнгаа түсэбые 2,1—2,5 дахин дүүргэжэ амжаа. Даабарияа бэелүүлэгшэдэй тоодо: Зэдын, Захааминай, Хяагтын, Сэлэнгын, Түнхэнэй районууд оролсоно. Түнхэнэй районһоо бэшэ республикын бусад районууд байгша ондо нёдондонойхиһоо нилээд ехэ мяха худалдаба. Республикамнай энэ жэлдэ, нёдондонойхидо орходоо, 5023 тонноор ехэ мяха тушааһан байна.

Кабанскын, Бэшүүрэй районууд мяханай комбинадта хүндэ шэгнүүртэй үхэр тушаагаа гэхэ гү, али тэдэнэй толгой бүриин шэгнүүрынь 413—404 килограммда хүргэгдөө. Ивалгын районһоо абаашагдаһан 236 гахайн толгой бүриинь шэгнүүр 119 килограмм болоо. Сэлэнгын, Тарбагатайн, Хяагтын районуудһаа томо, тарган гахайнууд мяханай комбинадта тушаагдаһан байна.

Энэ жэлэй түрүүшын дүрбэн һарын туршада бүхыдөө 55,6 мянган тонно һүн тоһоной заводто худалдагдаа гэхэ гү, али хахад жэлэй түсэб 73 процент бэелүүлэгдээ. Даб дээрэ гансал Тарбагатайн районой колхоз, совхозууд һү гүрэндэ тушааха даабарияа 102 процент дүүргэжэ шадаа. Нёдондо энэ үедэ республикамнай 50,7 мянган тонно һү худалдаһан һаа, байгша ондо 10 процентээр ехэ һү тушааһан байха юм. Үнгэрһэн хахад һарын дүнгүүдыешье абаад харахада, нёдондонойхиһоо ехэ һүн худалдагдаа. Энэмнай энэ жэлдэ республика доторнай үнеэн бүриһөө 2300 килограмм һү һаахын түлөө тэмсэлэй дэлгэрһыень элитээр харуулна. Энэ мүрысөөндэ хам оролсоһон колхоз, совхозууд хабарай хүшэр хүндэ байдалые дабан гаража, сагаан эдеэ үйлэдбэрилгээ зарим тэды дээшэлүүлжэ ябана.

Республикымнай шубуушад байгша оной түрүүшын хахад жэлэй хугасаа соо дүн хамта 93 миллион үндэгэ гүрэн түрэдөө тушааха һаа, харин мүнөө 78,2 миллион энэ сэнтэй продукци худалдажа, даабарияа 84,2 процент бэелүүлһэн байна. Энэнь нёдондонойхиһоо 23 процентээр дээшээ болоно. Һүүлэй 15 хоногтошье үнгэрһэн жэлэйхиһээ 2,9 миллионоор олон үндэгэн тушаагдаа. Загарайн бройлерна фабрикын коллектив үнгэрһэн хугасаа соо үндэгэ худалдаха зургаа һарынгаа түсэб 2,8 дахин үлүүлһэн габьяатай.

Гэбэшье дээрэ дурсагдаһан үрэ дүнгүүдээр һанаагаа амарха үндэһэн үгы. Малай үбэлжэлгын түгэсхэлэй, эгээл харюусалгатай хаһа хүрэжэ ерэнхэй гээшэ. Тиимэһээ малшад энэ хүнгэн бэшэ эрхэ байдалда улам харюусалгатайгаар хүдэлжэ, урдаа табиһан зорилгонуудаа амжалтатай бэелүүлхын түлөө оролдохо, хүсэ шадалаа гамнангүй ажаллаха уялгатай. Энэмнай манай мүнөөдэрэй нангин хэрэг мүн.

РЕСПУБЛИКЫН РАЙОНУУДАЙ МАЛ АЖАЛАЙ ПРОДУКТНУУДЫЕ ГҮРЭНДЭ ХУДАЛДАЖА БАЙҺАН ТУХАЙ

1988 оной май 1-нэй мэдээн
[хахад жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ процентээр]

Районууд	һүн	мяхан	үндэгэн
Баргажанай	64	78	—
Баунтын	79	2,2 дах.	—
Бэшүүрэй	73	83	—
Зэдын	70	102	86
Яруунын	70	82	—
Загарайн	71	85	2,8 дахин
Захааминай	67	126	—
Ивалгын	83	99	83
Кабанскын	76	86	83
Хэжэнгын	78	97	—
Хурамхаанай	55	62	—
Хяагтын	58	118	—
Мухар-Шэбэрэй	75	82	—
Ахын	50	4,1 дах.	—
Прибайкалиин	82	74	—
Хойто-Байгалай	72	2,5 дах.	—
Сэлэнгын	66	105	—
Тарбагатайн	102	97	—
Түнхэнэй	81	103	—
Хориин	75	95	84
Республика бүхыдөө	73	92	84,2

ЗУУТАНАЙ ЗЭРГЭ ОЛОШОРОО

Хонишодой түл абаха харюусалгата хаһын дүүрэхэ дүтэлхэ бүри Зэдын районой ажахынуудта зуутан-хонишодой бригаданууд улам олошорно. Хони олоор үсхэбэрилдэг Борьёогой совхоз эндэ онсо шалгарна. Жэшээлбэл, дүршэлтэй хүтэлбэрилэгшэ Жаргал Цыбиковэй эрхилдэг хоёрдохи, Николай Гомбоевой ударидадаг нэгэдэхи отделениин хонишодой бригаданууд зуун эхэ хонин бүриһөө 100,8—103 хурьга абанхай түлжүүлжэ байһанаа мэдээсээ.

Хонидой хурьга абаха хаһадаа һайнаар бэлдэжэ, эхинһээ эмхитэйгээр үнгэргэһэн дурсагдагша совхозой хоёр отделениин хонишод мүнөө бүхыдөө 9744 хурьга гээлтэ, хоролтогүй тэнжээнэ.

Районой бусадшье ажахынуудта хурьга абаха хаһа урагшатайгаар үнгэрнэ. Жэшээлбэл, Бооцын совхоздо үшөө хоёр бригада һаяхан зуутанай зэргэдэ нэмэбэ. Үнинэй хонишон Сергей Самбуев, Василий Мункуев гэгшэдэй даадаг эхэ хонидой отарануудта мүнөө зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьган абтанхай түлжүүлэгдэнэ.

М. ШАГДАРОВА.

ХЭТЭ МҮНХЫН ДУРАСХААЛ

Майн 9-дэ Москвагай Александровска саад соохи Танигдаагүй солдадай хүүр тээшэ хүн зон, уһанай урасхал мэтээр, таһалгаряагүйгөөр субаба. Хүрин тахалһаа Эхэ ороноо, бүхы дэлхэйе аршалан абарһан баатарнуудай дурасхаалай үмэнэ толгойгоо гунхуулжа, баяр баясхалан хүргэхын тула москвагайхид, ороноймнай хото, хүдөөдэ ажаһуугшад, гадаадын айлшад эндэ ерэбэ.

Илалтын һайндэртэ КПСС-эй МГК-һаа, МК-һаа, Моссоведһээ, Московско областной Соведһээ веногууд хүндэлэлэй, Танигдаагүй солдадай хүүр дээрэ табигдаһан байгаа.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь, КПСС-эй МГК-гай нэгэдэхи секретарь Л. Н. Зайков, КПСС-эй МГК-гай болон МК-гай секретарьнар, бюрогой гэшүүд, дайнай ба ажалай ветерануудай, ниислэл хотын болон Московско областиин ажалшадай түлөөлэгшэд веногуудые табилгын ёһололдо хабаадаба.

* * *

Фашис булимтарагшадтай байлдаануудта алдаршуулагдаһан сэрэгэй частьнуудай, соединенинүүдэй тугууд Кремлиин ханын дэргэдэ жагсаһан сэрэгшэд дээгүүр далбан намилзана.

Манай социалис Эсэгэ ороной нэрэ хүндын, эрхэ сүлөөгэй ба бэеэ дааһан байдалай түлөө һүүлшынгээ амин болотор дайлалдаһан, Илалтын үдэр болотор ажаһуужа шадаагүй хүнүүдэй гэрэлтэ һайхан дурасхаалые ёһолон хүндэлхээ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй обороныш министр, армиин генерал Д. Т. Язов, СССР-эй обороныш министрэй орлогшонор, сэрэгэй начальник Танигдаагүй солдадай хүүртэ ерэбэ.

Шаналал гашуудалай аялга хүгжэм доро СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй сэрэгшэдэй үмэнэһөө веногууд хүүр дээрэ табигдаһан байгаа.

Советскэ Союзай Гүрэнэй гимн зэдэлнэ. Москвагай гарнизоной сэрэгшэд наһа барагшадта һүүлшынгээ ёһололнуудые үгэжэ, Танигдаагүй солдадай хүүрэй урдуур жэгдэ алхамаар үнгэрэн гараба.

[ТАСС].

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй талмай. Майн 9. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадагшадай жагсаал.
С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Бүхэсоюзна XIX партконференциие угтуулан

ХАРЮУСАЛГЫЕНЬ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

КПСС-эй ЦК-гай февралиин (1988 он) Пленум дээрэ нүхэр М. С. Горбачев үзэл сурталай худэлмэри хубилган шэнэдхэхэ хэрэгтэ гол анхаралаа табиһан байха юм. Бүхы юумэ хүн лэ шиидхэдэг гээшэ.

Бидэ хүнүүдтэ этигэнгүйгөөр, тэдэнэй үүсхэл оролдолгые дэмжэнгүйгөөр ямаршье амжалта туйлахагүйбди, хубилган шэнэдхэлгые бэелүүлжэ шадахагүйбди. Хүнүүдтэ, илангаяа залуушуулда, зохид һайнаар хандажа, зүбөөр хүмүүжүүлхэ гэжэ оролдохо ёһотойбди. Тиимэ эрилтэ манай парти, совет гүрэн табина. Манай Хойто-Байгалай районой партийна организаци залуушуулай дунда хүмүүжүүлгын, ойлгууламжын худэлмэри һайнаар ябуулха гэжэ оролдоно. Залуушуулые, илангаяа залуу коммунистнуудые, тон харюусалгатай участогуудта эльгээжэ, тэдэнэй худэлмэридэнь али бүхы туһаламжа хүргэдэг, дэмжэдэг, харюусалгыень дээшэлүүлхэ талаар тэдэнэй урда шанга эрилтэ табидаг болонхой.

Үнгэрһэн жэлдэ партийна бүлэгүүдэй тоосоото-һунгалтын суглаануудай үедэ 218 партгрупоргнуудай 72-ынь шэнээр һунгагдажа, гол түлэб залуушуул дэбжүүлэгдэһэн байна. Хүүргэ баридаг 52-дохи отрядай партгрупоргоор залуу мастер О. М. Татриковые үнгэрһэн жэлдэ хамта худэлдэг нүхэдынь дэбжүүлһэн юм. Энэ тушаалдаа О. М. Татриков тон харюусалгатайгаар хандажа, эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллана. Коллективэйнгээ худэлмэриие эдэбхижүүлнэ. Хүүргэ баридаг тус отрядай коллектив БАМ-ай хүүргэнүүдые барижа, саг болзор соонь ашаглалгада тушаадаг, абаһан уялгануудаа заатагүй дүүргэдэг байна. Залуу коммунист О. М. Татриков худэлмэришэдтэйгөө ходол уулзажа, тэдэнэйнгээ ажал хэрэгээр, һуудал байдалаар һонирходог, туһалдаг юм.

Мүнөө тэдэнэр Хойто-Муяын хадануудай дундуур баригдажа байһан түмэр харгын хүүргэнүүдые хабсаргажа ,эхилэнхэй. Хүүргэ баригшад гол баазаһаа аяар 300 километр зайда ажаллана, саг зуурын байрада байрланхай. Партгрупорг энэ участогтаа саг үргэлжэ байдаг худэлмэришэдтэйгээ хамта үйлэдбэриин ажаһуудалай, ажебайдалай бүхы асуудалнуудые шиидхэнэ.

Барилгын материалаар, эдеэ хоолой зүйлөөр, газетэ, журналнуудаар дутамаггүйгөөр хангаха гээшэ юрын хэрэг бэшэ. Энээниие зүбөөр шиидхэхэ хэрэгтэй. Юрэдөөл, худэлмэришэдэй зүгһөө гомдол ороогүй юм. Тус отрядай коммунистнууд залуу мэргэжэлтэн О. М. Татриковые партгрупоргоор дэбжүүлхэдөө, халташье алдуу гаргаагүй. Иимэ урагшаа эрмэлзэһэн һанал бодолтой коммунист олониие дахуулжа, шэнэ ёһоор ажаллаха, ажаһууха, партиин XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хараа шэглэлтэйгээр ажал ябуулгануудаа эрхилнэ.

Хүүргэ баридаг энэ отрядай барилгашад КПСС-эй Бүхэсоюзна XIX конференциин нээгдэхэ үдэрые ажалай бэлэгтэйгээр угтаха уялга абаад, тэрэнээ бэелүүлжэ байна. Мүнөө түсэбһөө гадуур 150 мянган түхэригэй барилга хэзэд, үшөөл һайн үрэ дүн туйлаха арга боломжотой байһанаа харуулна.

Тоннельнэ 11-дэхи отрядай партийна организаци 120 коммунистһаа бүридэнэ. Энэ ехэ хүсэн гээшэ ааб даа. Эндэ залуу, эдэбхи үүсхэлтэй коммунистнууд, һайн бэлэдхэлтэй мэргэжэлтэд олон юм. Залуу коммунист В. Г. Квасницынай хүтэлбэрилдэг партийна бүлэгэй гэшүүд худэлмэриез зүбөөр эмхидхэжэ, шэнэ онол арга, оньһон техникэ үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ, бүхы техникээ гурбан халаанда байлгангүйгөөр ашаглаха гэхэ мэтын һайн һайхан үүсхэлнүүдые гаргаһан байна. Партгрупорг өөрөө эрхим һайнаар ажаллахынгаа хажуугаар хүмүүжүүлгын, ойлгууламжын худэлмэри һайнаар ябуулдаг, залуушуулда зүбшэл заабари үгэжэ, проходчигой хүнгэн бэшэ мэргэжэлдэ һургадаг байха юм.

Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг партийна бүлэг Хойто-Байгалай партийна организациин эгээл эрхим бүлэгүүдэй нэгэниинь гэжэ тоологдоно. Тус бүлэгэй коммунистнууд Хойто Муяын хадануудай дундуур баригдажа байһан түмэр харгые саг болзор соонь ашаглалгада тушааха гол зорилготойгоор ажаллана. Энэ харгы дээрэ хоёр километр утатай тоннелиин барилга хэнэ. Байгша оной июниин 28-да энэ тоннель малтаха даабарияа дүүргэжэ, партиин Бүхэсоюзна XIX конференцидэ ажалай бэлэг бариха уялга абанхай. Коммунист В. Г. Квасницын урдаа табиһан зорилгоёо бэелүүлхын тула үдэр бүриингөө даабари 125—130 процент дүүргэжэ, тоннельнэ 11-дэхи отрядай худэлмэришэдэй дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ шалгарна.

— В. Г. Квасницын — манай отрядай бэрхэ проходчик. Худэлмэришэдэйнгээ дунда ехэ хүндэтэй. Тэрэнэй үгэ үндэрөөр сэгнэгдэдэг. Проходчигуудай звеное даагшаар табадахи жэлээ худэлнэ. Үнгэрһэн жэлдэ партийна бүлэг хүтэлбэрилхэ эрхэдэ хүртөө. Залуу коммунист алишье участогта худэлхэдөө, бүхы даабари, уялгаяа үнэн сэхээр дүүргээд лэ байдаг. Иимэ коммунистнуудай бүри олон һаа, һайн байгаа,— гэжэ тоннельнэ 11-дэхи отрядай партийна эхин организациин секретарь В. Н. Логвиненко хэлээ һэн.

Тус партийна организацида, партийна табан бүлэг эмхидхэгдэнхэй. Бултадаа тон эдэбхитэйгээр, жэшээ харуулжа худэлдэг. Проходчигуудай эрхим һайн үрэ дүн туйлаха хэрэгтэнь ехэ нүлөө үзүүлнэ. Минии һанахада, тоннельнэ 11-дэхи отрядай партийна организаци хубилган шэнэдхэлгын эрилтэнүүдэй ёһоор ажаллажа, худэлмэридөө һайн үрэ дүнгүүдые туйлана гээшэ.

Районоймнай партийна организацинуудта хубилган шэнэдхэлгэ улам гүнзэгырүүлэгдэжэ байна. Олонхи партийна организацинууд худэлмэриин шэнэ онол аргануудые бэдэржэ, нэбтэрүүлхые оролдоно. Коммунистнуудай харюусалга дээшэлүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдадаг болонхой. Тэдэнэй тоосоон саг үргэлжэ үнгэргэгдэнэ. Партида хүнүүдые шэлэн абаха, хүмүүжүүлхэ асуудал баһал шухала. Бидэ эрхимэй эрхимүүдые партида абахые оролдонобди. Тиихэдээ тэдэнэй политическэ мэдэрэлдэ, хүнүүдтэй худэлжэ шадаха шадабарида анхардаг байнабди. Залуу коммунистнуудай һуралсал саг үргэлжэ үнгэргэгдэжэ, тэдэнэй партиин Программа болон Устав гүнзэгыгөөр ойлгодог байхынь тулада ехэ юумэ хэдэг, партийна худэлмэриин дүй дүршэлтэй танилсуулдагбди.

Гэбэшье энэ худэлмэридэ бэрхэшээлнүүд олон. Һурашаһан, хуушанеймнай харгы үшөөл татахаяа һанана. Бүхы коммунистнууд түрүү зэргэдэ ябаха үүргэеэ дүүргэнэ гэжэ хэлэхын аргагүй. Зарим нэгэ коммунистнуудай зүгһөө партийна журам эбдэхэ, архи ууха ушар үшөөл үзэгдэнэ. Эдээнһээ одоол шангаар асуудаг болонхойбди. Эдэ жэлнүүдтэ олон хүнүүд партиһаа гаргагдаа.

Районой бүхы партийна организацинуудта Бүхэсоюзна XIX конференциие нэрэтэй сологойгоор угтаха талаар КПСС-эй ЦК-гай тогтоол зүбшэн хэлсэгдэжэ, олон коллективүүд дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаһан байна. Энэ конференци хадаа айхабтар ехэ удха шанартай политическэ үйлэ хэрэг болохо байна. Энээн дээрэ хэлсэхэ асуудалнууд мэдээжэ. Түбэй газетэ, журналнуудта партийна эхин организацинуудай суглаануудые квартал соо нэгэ дахин үнгэргэхэ гэһэн дурадхал ороһон байна. Би энээниие дэмжэнэб. Тиихэдэ минии һанахада, партида орогшодто үгтэдэг зуршалгын үүргэ, хүндые дээшэлүүлхэ байгаа. Мүнөө үедэ үгтэдэг зууршалга соо партида орожо байһан хүн эли тодоор харагдадаггүй. Энэ документ хадаа үндэр үүргэтэй, нүлөө ехэтэй байха зэргэтэй.

М. НЕЛЮБИН,
КПСС-эй Северобайкальскын горкомой эмхидхэлэй таһагые даагша.

ПРОФСОЮЗАЙ АЖАБАЙДАЛ

БҮРИ ЭДЭБХИТЭЙГЭЭ АША ҮРЭТЭЙГЭЭ

Экономикые үндэһөөрнь шэнэдхэлгэдэ партиин табиһан эрилтэнүүдые профсоюзуудай органуудай хэр бэелүүлжэ байһые, үнгэрһэн үедэ хэһэн ажалаа сагай эрилтээр сэгнэхэ, тэрээнһээ зохихо тобшолол хэхэ зорилгонуудые профсоюзуудай соведэй президиум пленумдэ бэлдэхэ үедөө табиһан байна. СССР-эй профсоюзуудай XVIII съездын, ВЦСПС-эй хоёрдохи пленумэй тогтоолнуудые бодото дээрэнь бэелүүлхэ талаар республикын профсоюзуудай һалбаринуудай обкомууд, тэрэнэй райкомууд эмхидхэлэй ямар худэлмэри ябуулһые сосголходоо, хубилган шэнэдхэлгын шиидхэхы үедэ тэдэнэй худэлмэриие бүри эдэбхижүүлэгдэ һаяхан үнгэрһэн профсоюзуудай соведэй V пленум онсо анхарал хандуулаа. Тус асуудалаар профсоюзуудай соведэй түрүүлэгшэ Н. А. Розанов дэлгэрэнгы элидхэл хэһэн байна.

Пленумдэ бэлдэлгын худэлмэридэ һалбаринуудай областной комитедүүдэй, профкомуудай түрүүлэгшэнэр эдэбхитэйгээр хабаадажа, элидхэл тушаа өөһэдынгөө һанамжануудые оруулһан байха юм. Мүн президиумэй гэшүүд КПСС-эй обкомой секретарьнуудтай, арадай ажахын элдэб һалбариин хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзаһан, саашадаа бэелүүлхэ зорилгонуудаа тодоруулһан гээшэ. Профсоюзуудай соведэй, обкомуудай пленумүүд, конференцинүүд дээрэ хубилган шэнэдхэлгын хэр бэелүүлэгдэжэ байһан тухай асуудал саг үргэлжэ харагдадаг. Энэ талаар зохистой тогтоолнууд баталан абтана.

Хубилган шэнэдхэлгые бэелүүлхэ талаар республикын профсоюзай организацинуудай бүри эршэтэйгээр ябуулха худэлмэриие эмхидхэхэ хэрэгтэ президиум гол анхаралаа табидаг болонхой. Тус асуудалаар барилгашадай, соёлшодой, энергетигүүдэй профсоюзай обкомууд, Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай, прибор бүтээлгын нэгэдэлэй профкомууд тоосоһон байна. Арадай ажахые саашадань хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ холын хараата программые зохёолгодо президиум эдэбхитэйгээр хабаадана.

Профсоюзуудай гэшүүдэй, хүтэлбэрилхы кадрнуудай ажалай журам һайжаруулха, мүн тэдэнэй харюусалгые дээшэлүүлхэ зорилготойгоор профсоюзна документнүүдые һэлгэхэ худэлмэри хэгдэһэн, профсоюзай эдэбхитэдэй дунда аттестаци үнгэргэгдэһэн байна.

1985—1987 онуудта профсоюзуудай хүтэлбэрилхы 39 худэлмэришэн тушаалһаа сүлөөлэгдөө, дахинаа һунгагдаагүй гэхэ гү, али тэдэнэй 15-ниинь профсоюзуудай соведтэ, тэрэ тоодо 4 таһагые даагша, обкомуудай 17 түрүүлэгшэ, секретарьнууд болоно. Даажа байһан ажалаа муугаар эрхилһэнэйнгээ түлөө совпрофой капитальна барилгын таһагые даагша Брянский тушаалһаа сүлөөлэгдөө. Совпрофой хэрэгүүдые эрхилэгшэ Кихней профсоюзай обкомой түрүүлэгшэ байха үедөө алдуу гаргаһанайнгаа түлөө энэ ажалаа орхихо зэргэтэй болобо. Профсоюзуудай обкомуудай түрүүлэгшэнэр Шагдаров, Бартенев гэгшэд илангаяа эхин организацинуудые һулаар хүтэлбэрилһэнэйнгээ түлөө һунгалтын үедэ зуураршалгадаагүй байха юм. Үнгэрһэн үедэ элдэб гэмтэ ябадал гаргаһан 596 хүн профсоюзай гэшүүнһээ гаргагдаа.

Профсоюзай органуудай худэлмэриие һайжаруулха зорилготойгоор элдэб семинар, һуралсалнууд эмхидхэгдэдэг болонхой. Хубилган шэнэдхэлгын үедэ профсоюзуудай худэлмэриие эрид һайжаруулха зорилготойгоор жэл бүри 18 семинар, 50 консультаци үнгэргэгдэхэһөө гадна, республикын районуудта энэ асуудалые шиидхэхын тула 5 бригада эльгээгдэжэ, эхин организацинуудта горитой туһа хүргэһэн байна. Энэ хугасаада 1245 мэдүүлгэ харагдаһан, профсоюзуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ хубиин элдэб асуудалаар 5800 хүн хандаһан, тэдэнэй ехэнхинь бүтэхэ тээшэнь шиидхэгдэһэн юм.

Мүн эдэбхитэдэй дунда үзэл сурталай, политическэ-хүмүүжүүлгын худэлмэриие үндэһөөрнь һайжаруулха хэрэгтэ гол анхарал табигдана. Олондо мэдээсэжэ худэлдэг болоходоо, предприятинуудай худэлмэришэн бүхэн нэн түрүүн ажалаа эрхим шанартайгаар бүтээжэ, шадаал һаа, ехэ салин хүлһэ олохые оролдоно. Хубилган шэнэдхэлгын түрүүшын дүнгүүд ажалшадай эдэбхи үүсхэлэй улам дээшэлһые гэршэлнэ гэжэ тэмдэглэлтэй. Байгша оной нэгэдэхи кварталай дүнгөөр продукци гаргаха бүхы түсэб амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ, ажалай бүтээсын урганта нилээд дээшэлээ. Энэ хугасаа соо арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа гаргаха түсэб бэелүүлэгдээ, гэр байра ашаглаха даабари мүн лэ амжалтатайгаар дүүргэгдэбэ. Ажалшадай салин хүлһэн 9,2 процентээр ургаа.

Бүхэсоюзна болон Россин социалис мүрысөөндэ амжалта туйлаһан Северобайкальск городто, Прибайкалиин райондо, Кичерэ посёлогто болон 12 предприяти, колхоз, совхозуудта дамжуулгын Улаан тугуудые барюулха тогтоолнууд абтаһан байна. Энэ хугасаада республиканска мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлһэн ажалша коллективүүдэй тоо нилээд олошороо.

Ажалша коллективүүдэй болон тэрэнэй гэшүүн бүхэнэй эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлхэ хэрэгтэ профсоюзуудай органууд онсо анхарал табина. Үнгэрһэн үедэ агропромышленна комплексын, гэгээрэлэй, ажаһуудалай эрилтэ хангадаг ба коммунальна ажахын худэлмэрилэгшэдэй обкомууд эхин организацинуудайнгаа дунда эмхидхэлэй горитой худэлмэри ябуулжа шадаһан байна. Профсоюзуудай эдэбхитэдэй худэлмэриие хинаха, шалгаха хэрэгые улам һайжаруулхын тула шэнэ онол аргануудые үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болоо. Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай профком ажахын тоосоондо орохын урда энэ хэрэгтэ цехүүдэй профсоюзна организацинуудые эдэбхитэйгээр хабаадуулха талаар шэнэ аргануудые үргэнөөр хэрэглэжэ, профсоюзай эдэбхитэдые үйлэдбэриие залан хүтэлбэрилгэдэ олоор хабаадуулдаг болоо.

Ажалшадай эрхэнүүдые наринаар сахиха, үйлэдбэриие хүтэлбэрилгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадуулха, хүн бүхэнэй мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ худэлмэриие хэр эмхидхэһээр, мүн предприятинуудай туйлаһан дүнгүүдээр профсоюзуудай ажал ябуулга сэгнэгдэдэг болонхой. Республикын профсоюзуудай организацинуудта хубилган шэнэдхэлгын хэр зэргээр бэелүүлэгдэжэ байһые президиум хинан шалгана. Энэ талаар профсоюзуудай соведэй президиум зарим тэды ажал ябуулбашье, бэелүүлхэ зорилгонууд үшөө ехэ гэжэ тэмдэглэгдээ.

Республикын ажахынуудта экономическа хубилалтануудые бодото дээрэнь бэелүүлгэдэ профсоюзуудай үзүүлхэ нүлөөн ехэ. Профсоюзай организацинуудай энэ шухала хэрэгэй хэр бэелүүлэгдэжэ байһые нүхэд Тимин, Разницын гэгшэд хинажа, шалгажа байдаг. Экономическа һуралсалда ажалшадые эдэбхитэйгээр хабаадуулха хэрэгтэ, ажахы доторой тоосоондо, хамтын подрядта орохо гуримые хүтэлбэрилгэдэ профсоюзай худэлмэрилэгшэд олоороо хабаадана. Байгша оной эхинһээ промышленна предприятинуудай 91 процентнь, Госагропромой бүхы һалбаринууд өөһэдыгөө өөһэдынгөө олоһон мүнгэ зөөрөөр хангаха гуримаар худэлжэ байна. Проектно-барилгын «Бурятгражданстрой» нэгэдэлэй коллективүүд хоёр жэлэй туршада хамтын подрядаар худэлнэ. Түсэбһөө гадуур олдоһон олзонь 1,8 миллиондо хүрэжэ, ажалай бүтээсэ 6 процентээр дээшэлээ.

Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ ажалшадай 70—90 процентнь подрядай ёһоор худэлмэрез ябуулжа байбал, харин нёдондо промышленна предприятинуудай бригадануудай оройдоол 28 процентнь шэнэ аргаар худэлһэн байна. «Забайкаллес», «Бурятскагропромстрой» гэжэ нэгэдэлнүүдэй, нютагай промышленностиин диилэнхи предприятинууд ажахын тоосоондо ёһын тэдыдэ ороһон нэрэ зүүнхэй. ЛВРЗ-дэ, «Теплоприбор», «Электромашина», судна бүтээлгын заводуудта үйлэдбэри хоорондын ажахын тоосооной хэмжээн тон бага.

Республикын ажалшан бүхэниие 2000 он болотор амяараа байраар гү, али хубиин гэрээр хангалгые амжалтатайгаар шиидхэхэ хэрэгтэ профсоюзууд өөһэдынгөө хубитые оруулха зэргэтэй. Энэ гүрэн түрын шиидхэхэ шухала зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлхэ асуудал һаяхан үнгэрһэн республикын Верховно Соведэй сесси хаража үзөөд, холын харата программа баталан абаба. Арбан хоёрдохи табан жэлэй туршада 2,5 миллион дүрбэлжэн метр, арбан гурбадахида — 4 миллион дүрбэлжэн метр, арбан дүрбэдэхидэ — 5,3 миллион дүрбэлжэн метр байра барижа, ашаглаха зорилго республикын барилгашад хараалаанхай.

Республикын профсоюзуудай соведэй түрүүлэгшэ нүхэр Розанов өөрынгөө элидхэл соо таһагуудай ябуулдаг худэлмэриие шүүмжэлхы ёһоор харуулхаһаа гадна, үшөө байгаа дутагдалнуудые дары усадхаха талаар тодорхой хэмжээ ябуулгануудые хараалба.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ 13 хүн хабаадажа, өөһэдынгөө коллективүүдтэ хубилган шэнэдхэлгын хэр ябуулагдажа байһан тухай хөөрэжэ үгэхэдөө, ойрын жэлнүүдтэ профсоюзуудай организацинуудай бэелүүлхэ ажал хэрэгүүдтэ тогтоо. Элидхэл тушаа үгэ хэлэһэн хүнүүдэй һонирхол татамаар дурадхалнууд тушаа тобшохоноор хөөрэмөөр: БМДК-гай профкомой түрүүлэгшэ Евсюкова:

— Хэдэхэн жэлэй урда манай БМДК түсэбтэ даабаринуудаа амжелтатайгаар дүүргэдэг, республикын бата экономикотой түрүү коллективүүдэй тоодо ородог байһан. Гоп

ҮДЭР БҮХЭНӨӨ-ҮНДЭР УРГАСАДА

ОНДООГООР ЛЭ ХҮДЭЛХЭ ХЭРЭГТЭЙ

Ехэнхидээ хуурай тала газартай манай районой ажахынууд нёдондо ган гасуурһаа эгээл ехээр хохидоһон гээшэ. Тарялангай гектар бүриһөө оройдоол 9,3 центнер ороохон абтаа. Үбһэ тэжээлшье багаар бэлэдхэгдээ. Энээнһээ боложо, мүнөө олонхи колхоз, совхозуудтамнай малай үбэлжэлгэ бэрхэтэй эрхэ байдалда үнгэрэгдэжэ байна.

Гэбэшье тарян ажалда тохёолдоһон байдалые гансал сагай уларилай муу байһанда тохохо эрхэгүйбди. Агротехникын бүхы заабаринуудай хүсэд сахигдадаггүй, газар тарялан эрхилэлгын зональна гуримай хазагайруулагдадаг, худэлмэриин шанарай үшөөл муу байһан дээрэһээ ургаса багаар абтана бшуу.

Энэ жэлдэ нёдондоной алдуу, дутагдалнууд дабтагдаха ёһогүй. Тарян ажалдаа шэнэ алхам хэхэ зэргэтэйбди.

Илангаяа тарилгын газарай хубаарилгые хубилгажа, сэбэр паар болон тэжээлэй ургамалнуудай тарилгые үргэдхэхэ хэрэгтэй болоно. Хэрбээ энээнһээ урагша бүхы тарялангай 43,3 процентдэ ороохото ургамалай таригдадаг һаань, мүнөө тэрэниие 38,5 процент болотор хороогоод, орондонь тэжээлэй ургамалнуудай тарилгые өхэ болгобобди.

Тиигэбэшье ороохо таряа ехээр ургуулангүй ажахынуудай экономикые бэхижүүлхын, мал ажалые хүгжөөхын аргагүй гэжэ мэдээжэ. Тиимэһээ бүхы шэнииисын 52 процентнь эршэмтэй технологиин ёһоор ургуулагдаха зэргэтэй.

Мүнөө ажахынуудта бии байһан тарянай үрэһэнэй 60 процентнь I ба II классай шанартай. Энэ үшөөл бага гээшэ. Хабарай тарилгын эхилээшье һаань, үрэһээ үшөө дахин томо, жэжээрнь илгажа, нара, һалхинда хатааха хэрэгтэй.

Байгша ондо газарай хүрьһэндэ шииг нойтоной бага, хабартаа, зунай эхеэршье хура бороогой ёһоор орохогүй байһан дээрэһээнь колхоз, совхозууднай эртынгээ ороохо тарялае хожомшог тариха баатай болобо. Энээн дээрэһээ майн 10-һаа 20 болотор айхабтар ехэ худэлмэри хэхэ ушартай бологдоно. Илангаяа машина, техникые дүүрэн хүсэндэнь худэлгэхэ, хүрьһэндэ байһан багаханшье шииг нойтые алдахагүйн тула культиваторнуудай хойноһоо дары сеялкэнүүдые табиха хэрэгтэй.

Эндэ машина техникын хэр зэргэ һайнаар заһабарилагдаһанһаа, бүтээсэ ехэтэйгээр худэлгэгдэһэнһөө ехэ юумэн дулдыдаха. Гэхэтэй хамта Химнын, Сэлэнгын, Тельманэй нэрэмжэтэ совхозуудта, «Эрдэм» колхоздо трактор, машинанууд эрхим һайнаар заһабарилагдаа гэхын аргагүй. Үнгэрэгдэһэн шалгалта олон дутагдалнуудые элирүүлээ.

Мүнөө жэлдэ бии байһан арга боломжонуудаа элсүүлэн худэлжэ, 27,8 мянган тонноһоо бага бэшэ таряа хуряаха гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо хоёр дахин шахуу ехэ ороохо абахын түлөө тэмсэхэ болонобди.

Ган гасуурта ехээр дайрагдадаг манай эндэхи эрхэ байдалда үбһэ ногооной, мүн тэжээлэй ургамалнуудайшье һайн ургаса абахын тула нэн түрүүн газараа зүбөөр уһалха хэрэгтэй.

Ажахынуудта «Фрегат», «Волжанка» гэхэ мэтэ хүсэ ехэтэй, уһалууриин техникэ яһала бии. Тэзд тэдэнь үшөөл ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэгдэнэгүй. Ленинэй нэрэмжэтэ, «Эрдэм» колхозуудта, Тельманэй нэрэмжэтэ совхоздо уһалагдадаг газарынь буртаг үбһэндэ ехээр дарагдаһан байгаад, нёдондо тэжээлэй ургамалнуудай мүртэй ургаса абтаагүй.

Адууһа малые белок элбэгтэй тэжээлээр хангахын тула рапс, доннигой тарилгые үргэдхэхэ, горох обёос хоёрые холижо тариха байнабди.

Нийтын адууһа малда эдюулхээр энэ жэлдэ 30 мянган тонно үбһэ, 22,9 мянган тонно сенаж, 62,1 мянган тонно силос, 9420 тонно корнеплод хуряажа шадаа һаамнай, малнай бүхы тэжээлээр 96 процент хангагдаха зэргэтэй. Ондоогоор хэлэбэл, нёдондо намар район соо малай условно толгой бүхэндэ 9,8 центнер тэжээлэй единицын нөөсэлэгдэһэн һаань, тэрэниие адагынь 14 центнертэ хүргэхэ ёһотойбди.

Газараа һайнаар уһалжа, үтэгжүүлжэ, ямаршье жэлдэ үбһэ ногооной бараг ургаса абаха арга боломжын бии байһаниие ажахынуудай түрүү луговодууд гэршэлэн харуулна. Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой луговодууд Б. Н. Доржиев, В. Б. Бамбаров, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Б. Т. Ринчинов гэгшэд нёдондоной ган гасууд жэлдэшье өөһэд өөһэдынгөө даадаг сабшалан дээрэһээ горитой үбһэ абажа шадаһан байна. Мүн Сэлэнгын совхозой бригадир-агроном Б. Д. Харульчиевэй даадаг АВМ-1,5 түхэлэй агрегадайхид 1005 тонно витаминтай ногооной гурил татажа, даабарияа 130 процент дүүргээ һэн.

Түбхын түрүүн газар тарялан эрхилэлгые үндэһөөрнь һайжаруулжа, тарялан дээрэ худэлдэг бригадэ, звенонуудые хуу ажахын тоосоондо оруулжа, хамтын болон арендна подрядаар худэлгэдэг болгоод, газар уһалалга, үтэгжүүлгые бүри мүнөөнһөө эршэмтэйгээр ябуулжа шадаал һаа, урдахи зорилгонуудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлхэбди.

Н. БРЯНСКИЙ,
Сэлэнгын РАПО-гой газар тарялангай таһагай начальник.

Владимир Сидорович Филиппов «Бурятбыттехника» нэгэдэлэй юрэо техникэ заһабарилдаг цехэй бригадираар худэлдэг юм. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг бригада халаанайнгаа даабаринуудые саг үргэлжэ үлүүлэн дүүргэдэг тула 1987 онойнгоо түсэбые 112 процент дүүргээ һэн. Тэрэшэлэн тус бригадын гэшүүд байгша онойнгоо нэгэдэхи кварталай түсэб дүүргээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. С. Филиппов.

В. БАЛАГУНОБАЙ фото.

2000 он: айл бүхэндэ—амяараа байра

АЖАБАЙДАЛЫЕНЬ ХҮНГЭДХЭХЫН ТУЛА

КПСС-эй XXVII съезд дээрэ баталагдаһан 2000 он болотор айл бүлэ бүхэниие амяараа квартираар гү, али хубиин гэрээр хангаха гэһэн программа Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ тодорхойгоор харагдажа үзэгдөө. Энээнтэй зохилдуулан Түнхэнэй райондо социально-соёлой, ажаһуудалай объектнүүдэй барилга ямар аргаар эрхилэгдэхэб гэһэн асуудалтайгаар манай корреспондент Түнхэнэй совхозой барилгын цехэй хүтэлбэрилэгшэ Д. Б. ДАРМАЕВТА хандаба.

Социально-соёлой ба ажаһуудалай объектнүүд һүүлэй жэлнүүдтэ эндэ олоор баригдажа ашаглалгада оруулагдана, барилгын худэлмэридэ шэнэ ёһо гуримууд нэбтэрүүлэгдэнэ.

Хоёр-гурбан жэлэй саада тээ һэн. Хүдөө нютагта залуушуулые тогтоон үлөөхэ, өөрын кадрнуудтай болохо тухай манай совхозой дирекци, партком, профком, комсомолой комитет һанаата боложо эхилээ бэлэй. Тосхон һууринаа ямар ушарһаа орхижо, хото город руу залуушуул тэгүүлнэб гэһэн асуудалда гансал харюу бии. Хүдөө нютагуудта гэр байрануудай, социально-соёлой ба ажаһуудалай объектнүүдэй дутагдал гол шалтагааниинь болоно бшуу.

Тиимэһээ совхознай һая мүндэлһэн айл бүлэнүүдые амяараа байратай болгохо зорилго урдаа табиһан юм. Тэзд ямар аргаар түргэнөөр иимэ байрануудые барихаб гэһэн асуудал гаража ерээ. Залуушуул өөһэдөө гэрнүүдые барижа, совхозой ажалшадта туһалха ёһотой гэһэн шиидхэбэри абтаа. Тиин иимэ хүсэл элирхэйлһэн хүнүүдтэ совхоз урьһаламжа мүнгэ үгэдэг болоо. Жэшээлхэдэ, 1987 ондо 12 худэлмэришэд, мэргэжэлтэд ажахын кассаһаа 16 мянган 600 түхэриг абажа, томо һайхан, зохид гэрнүүдые барижа түбхинэһэн байна. Гэр байранууд нэгэ адли проектээр баригдана. Нэгэ иимэ гэр газаахи барилгануудтайгаа хамта сметын ёһоор 24 мянган түхэригэй сэнтэй юм.

Байгша ондо совхозоймнай худэлмэришэд нигэжэ түргэнөөр гэр байратай болохо арга боломжо һайшаажа, барилгын мүнгэн ссуда абаха хүнүүд олошороо. Мүнөө совхоз 15 худэлмэришэдтэ 15 620 түхэриг энэ зорилгоор тараажа үгэнхэй. Үшөө 4—5 хүн урьһаламжа абахын тула мэдүүлгэ дирекцидэ орууланхай. Тэрэниие абаһан худэлмэришэд арбан жэлэй туршада тэхэрюулхэ уялгатай. Иигэжэ совхозой ажалшан Ж. Д. Батуев 3 мянган түхэригэй ссуда абажа, гэр барихаяа бэлэдхэл хэжэ байнхай. Механизатор Д. М. Туруев 2100 түхэригэй ссуда абажа, гэрээ барижа эхилэнхэй.

Ямар аргаар худэлмэри ябуулагданаб гэбэл, иимэ. Жэл бүри үмсын байра бариха барилгашадай 2 бригада ажахыда эмхидхэгдэдэг. Гэр барюулхаяа байһан хүнтэй нэгэ талаһаань, нүгөө талаһаань совхозой тоо бүридхэлгын түлөөлэгшэдтэй тус бригада хэлсээ баталдаг. Нийтэ нэгэн проектээр баригдадаг гэрые бригада ажалай 12 үдэрэй туршада дүүргэхэ ёһотой юм. Энэ арбан хоёр үдэрэй туршада бригадын гэшүүд совхоздо худэлнэгүй гээшэ ааб даа. Жэлэйнгээ ээлжээтэ амаралтада гарахадань, һаалта боложо магад. Тиимэһээ гэр барюулһан эзэн барилгашадта түлбэриинь аккордно-премиальна гуримаар, совхозой тоо бүридхэлгөөр, кассаар түлэдэг. Ушар иимэһээ барилгашад совхоздо худэлһэн тоотой болоно гээшэ. Үмсын гэр байра дээрэ хоёр бригада үрдидэг байна. Худэлмэри бүхыдэнь удааруулхагүйн тула гэр барюулха эзэд материалнуудаа урид бүридхөөд, бэлэдхээд байдаг.

Нэн түрүүн һайн модон хэрэгтэй ааб даа. Һайн зүймаа модо отолхын тула манай Хужарай сельсовет районой лесхоздо мэдүүлгэ үгэдэг. Модо отолхо газар абахадаа, гэрэй эзэнһээ түлбэринь гүрэндэ ородог. Гэр барихаяа байһан хүнүүдтэ оошорой ёһоор трактор үгтэнэ. Совхозой трактор хэрэглэһэнэй түлөө мүнгэ баһал түлэгдэдэг ааб даа. Бэлэдхэгдэһэн модоёо пилорама дээрэ хюреэдүүлхэдөө, түлбэриин 50 процентнь түлэгдэдэг. Мүн барилгын материалнуудаа — шиферэй, шэлэй, хирпиисын, шэрын, хадааһанай үнэ сэнгэй хахадыень үмсын гэр баригшад өөһэдөө түлэнэ. Энэнь бодото хүнгэлэлтэ боложо үгэнэ бшуу.

Гэбэшье энэ хэрэгтэ ехэхэн нэгэ иимэ бэрхэшээл ушардаг. 1987 ондо манай республикын Буркоопсоюз Түнхэнэй райпотребсоюзай туһаламжаар Түнхэнэй совхозой үмсын гэр баригшадые барилгын материалнуудаар хангаха гэһэн шиидхэбэри абаһан юм. Харин энэ шиидхэбэри саарһан дээрэ үлэшэһэн. Совхозоймнай харьяата газар дээрэ хоёр магазин бии. Хужарай, Шэмхын эдэ магазинуудта шифер, хадааһа, шэрэ, шэл болон барилгын бусад зүйлнүүдые Түнхэнэй райпотребсоюз нэгэшье асарнагүй. Райпотребсоюзайхид (түрүүлэгшэнь А. Ф. Атанов) энэ уялгаяа хэзээ дүүргэдэг болохо гээшэб гэжэ асуултай. Энэ асуудалай шиидхэгдэбэл, гэр байра бүри олоор бодхоогдохо һэн.

1986 ондо манай совхоздо үмсын 9, 1987 ондо 17 гэр баригдажа, ажалшаднай түбхинэнхэй. Байгша ондо энэ хэрэг удааруулагдахагүй.

Социально-соёлой объектнүүдшье нютагтамнай баригдана. Совхозой отделени болохо Шэмхэ тосхондохи 8 жэлэй һургуулиие дунда һургуули болгохын тула гурбан классай залгалаа байшан барижа, ашаглалгада оруулжа үгөөбди. Мүн Хужарта бии байһан эхин һургуулиие 8 жэлэй болгохо һанаатай мүн лэ залгалаа байшан барижа түгэсхэхэмнай.

Энэ жэлдэ Шартайн, Тайтарагай һү һаалиин фермэнүүд дээрэ, Хэрэнэй отделенидэ, Баанай һууринда малшадай нэжээд гэрнүүд баригдахаар хараалагданхай. Мүн Шартайн малшад шэнэ гэрнүүдтэ түбхинэн орохо. Дээрэ нэрлэгдэһэн хоёр фермэдэ банинууд хэрэглэгшэдтэ дамжуулагданхай.

Совхозой түб болохо Хужар нютагай үйлсэнүүдые болбосон түхэлтэй болгожо, хайр шулуу адхаха, мүн ябагашуулда тротуар дэлгэхэ түсэб хараалагданхай. Могой-Горхоной һү һаалиин фермын шэнэ байрануудай нэгэн соо бэеэ угааха душ тодхогдохо юм. Эдэ бүгэдэ хүнгэн бэшэ зорилгонуудые бэелүүлжэ, ажалшадай ажабайдал хүнгэдхэхэ гээшэ гол уялгамнай мүн.

...Хүдөө нютагта шэнэ гэр толлогдобо. Энэ хадаа нютаг нугадамнай үшөө нэгэ айл бүлын мүндэлһые гэршэлнэ бшуу. Удангүй тэрэ гэр соо хүүгэдэй хонгёо абяан зэдэлхэл. 2000 он болотор айл бүхэниие амяараа байраар хангахын тула партиин шиидхэбэри бэелүүлһээрбди.

Ж. ЮБУХАЕВ
бэшэжэ абаба.

…ПУТАТ — …ДАЙ …ЛЭГШЭ

ҮЙЛДБЭРИИН ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

гуулиин участок дээрэ нёдондо һургуулидаа муу һурадаг, хэшээлһээ тэрьедэдэг, гэртэхиинһээ айжа, гэртээ ошохоёошье болиһон үхибүүд байһан юм. Тиихэлээрнь Татьяна Леонидовна тэдэ үхибүүдтэй түс тустань тусхай хөөрэлдөө хэжэ, ушар шалтагааниинь элирүүлһэн байна. Тиин гэһээнь олонхи үхибүүдэй гэртэхиинь архи уудаг, гэр байрадаа шууядаг, наншалдадаг байшоо. «Эндэ һургуулиин нэһанай үхибүүдэй зэмэтэй юумэн үгы. Тэдэндэ туһалха хэрэгтэй. Басагадай хойноһоо илангаяа һайнаар хараха шухала»,— гэһэн тобшолол депутат хэһэн байха юм.

— Энэ асуудал намайе удаан зобоогоо һэн. Эхэ, эсэгыень гайхуулан, гомодхоонгүй, өөрыгөөшье элдэбээр хэлүүлэнгүй, хайшан гэжэ үхибүүдтэ туһалха гээшэб гэжэл бодохош. Һургуулидань ходо ерэжэ, багшанартайнь хөөрэлдэхэш, зүбшэхэш, һүүлдэнь гэртэхиндэнь ошохош. Тиигэ тиигэһээр үхибүүдтээ нүхэсөөд байхадам, балайшье «хүшэр хүндэ» үхибүүд бэшэл шэнги байгаа һэн. Һургуулиимни участок дээрэ мүнөө иимэ үхибүүд үгы. Тиигэбэшье һаань, энэ асуудалда анхарангүй байжа болохогүй. Үргэжэ ябаа үетэнэй хойноһоо харууһан хэрэгтэй,— гэжэ депутат Татьяна Леонидовна Погуева хөөрөө бэлэй.

Т. Л. Погуева «Татарский ключ» уурхайн управлениин цехүүдэй нэгэндэ электробетонщигоор хүдэлдэг. Тэрээнтэй зэргэ хүдэлдэг нүхэдынь, Татьянадаал адли, мүн лэ ажалша бэрхэ, хүн зондо хүндэтэй юм. Надежда Петрова арадай сүүдтэ заседателяар һунгагданхай, Татьяна Пронькина Ключевскойн сельскэ Соведэй депутат. Харин эгээл үндэр наһатай, ажабайдалай баян дүршэлтэй Татьяна Михайловна Татарникова бултанайнь һурган хүмүүжүүлэгшэ, зүбшэл заабари үгэхэ һайн нүхэрынь болонхой.

Депутат Т. Л. Погуева һайн нүхэдөөр хүреэлэгдэнхэй. Эдэнэрэй нэгэтэ бэшэ бултадаа суглараад, элдэб асуудал зүбшэжэ байхыень харахада, урмашамаар байдаг юм.

Коммунист Т. Л. Погуева управлениингээ партбюрогой секретариин орлогшын, арадай хиналтын бүлэгэй түрүүлэгшын, түрэлхидэй комитедэй түрүүлэгшын уялгануудые дүүргэлсэнэ.

— Татьяна Леонидовна, депутадуудай бүлэгүүд хэр хүдэлнэ гээшэб? Депутат бүхэн уялгаа хэр бэелүүлнэб?— гэжэ асуубаб.

— Депутат бүхэн, нэн түрүүн, үйлдбэридэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Үйлдбэриин даабари, түсэб хэр дүүргэгдэжэ байнаб, түүхэй эд зүбөөр гаргашалагдана гү, предприятиин оршон тойронхи газар болбосон түхэлтэй болгогдоно гү, хүдэлмэришэдэй хүдэлдэг газарта эрхэ байдал ямар гээшэб гэхэ мэтын асуудалнуудта анхарха зуураа, ажалай журам сахилгада онсо анхаралаа хандуулнабди,— гэжэ харюусаха зуураа нигэжэ нэмэбэ:— Ажалай журам сахилгын асуудал арадай хинагшадтай, арадай дружинын гэшүүдтэй хамта харагдадаг байна,— гэбэ.

Депутат байха гээшэ хүндэтэй юм бээ. Харин хүнгэн бэшэл гээшэ. Һунгагшадтаяа ходо уулзажа, һанажа бэрижэ байһанаараа хубаалдаагүй һаа, тэдэнтээ дүтэ болохо шадагдахагүй ха юм. Тиимэһээ Т. Л. Погуева сүлөө сагтаа һунгагшадтаа хүрэжэ, байра байдалаарнь, хангамжа тэдхэмжээрнь һонирходог зантай. Үндэр наһатай ганса хүгшэд, үбгэдтэ тэрэ илангаяа анхардаг. Хэн нэгэнэйнь гэр заһуулхын, түлеэзень асаруулхын тула оролдодог, хөөрэлдэдэг.

Депутат Т. Л. Погуева мүнөө посёлогоо болбосон түхэлтэй, үзэмжэтэй гоё нютаг болгодог һаа гэжэ ехэ хүсэнэ. Һунгагшад үйлсэнүүдые һуни гэрэлтэй болгохо тухай асуудал табина. Теэд лаампануудые олохо гээшэнь бэрхэтэй гэлсэнэ. Тэрээндэ мүнгэ алтаншье һомологдодоггүй юм ха. Тиигэбэшье һаань, һунгагшад депутадтаа найдана.

Депутат Погуевагай сүлөө сагынь гэжэ тоотой юм ааб даа. Ниитын даалгабари гээшэнь угаа олон. Тэрэ үшөө лесотехникумдэ һуралсадаг, гэр бүлэтэй, хоёр үхибүүд өөдөө боложо байнхай. Тиигэбэшье бүхы юумэ бүтээжэ үрдинэ, юумэнэй урда гаража шадана. Нүхэр Т. Л. Погуева ВЛКСМ-эй ЦК-гай, КПСС-эй райкомой болон уурхайнгаа управлениин Хүндэлэлэй грамотануудаар нэгэтэ бэшэ шагнагдаһан байна.

Л. ВИЛЬМОВА,
хүдөө бэшэгшэ.
Загарайн район.

Гурбан жэлэй саада тээ залуухан басаган Надежда Цыреновна Гомбоева Улаан-Үдын 11-дэхи ГПТУ-да почтын хэлхээ холбооной операторай мэргэжэлтэй болоод, Захааминай районой Ехэ Цахирай хэлхээ холбооной таһагые даагшаар хүдэлхэ гэжэ эльгээгдэһэн байна. Почтальон Александра Дамдиновна Жамсуева эндэ үниинэй хүдэлнэ. Тэдэнэр нютагай зондо хүндэтэйшье, нэрэтэйшье болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: почтын хэлхээ холбооной таһагые даагша Н. Ц. Гомбоева.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭДЭЙ ЗҮГҺӨӨ АНХАРАГДАХА ЁҺОТОЙ

(Буряад хэлэн дээрэ гарадаг хэблэл юундэ үсөөнөөр захигданаб?)

«Буряадай залуушуул» газетын редакциһаа командировко абаад, мартын эхеэр Яруунна гарагдаа һэн. Тиихэ зуураа тэндэ буряад хэлэн дээрэ гаража байдаг хэблэлэй захилаар һонирхожо, комсомолой Яруунын райкомдо оробоб. Эндэ абаһаар «Буряадай залуушуул», «Буряад үнэн» газетэнүүдэй үгы байһаниинь эли болобо. Дээшээ, гурбадахи дабхарта КПСС-эй райкомой приемно соо буряад газетэнүүд баһал үгы. Удаань партиин райкомой библиотекэдэ оробоб.

— «Буряадай залуушуул», «Байгал» журнал захяагүйбди. Харин «Буряад үнэнэй» нэгэ хэһэг бии. «Политинформатор» баһа бии,— гэжэ библиотекарь Б.-Х. Б. Доржиева мэдүүлбэ.

— «Буряадай залуушуул» манда үгыл даа,— гэжэ районой библиотекые даагша Г. Н. Ехонорова хэлээ һэн.

Тэрэл үеэр эндэхи түбэй библиотекэ соо районой хүдөөгэй библиотекарьнүүдэй семинар боложо байба. Тэндэ орожо колхоз, совхозуудһаа, һургуулинуудһаа ерэһэн библиотекарьнүүдһээ:

— «Буряадай залуушуул» газетые захинхай гүт? Тэрэ газетэ танай хүдөөгэй библиотекэнүүдтэ бии гээшэ гү?— гэжэ асуубаб.

— Үгы,— гэһэн нэгэл харюу дуулдаа һэн.

Яруунын районой арадай гэгээрэлэй таһаг үндэһэн хэлэн дээрээ гарадаг «Буряад үнэн», «Буряадай залуушуул» хоёр газетые мүн лэ абадаггүй байба.

— Газетэ, журналда захил хэхыемнай 40 түхэриг мүнгэн һомологдонхой. Тэрээгээрнь «Учительская газета» «Правда Бурятии» хоёрые бэшүүлэнхэйбди,— гэжэ районой гэгээрэлэй таһагые даагша Д. Ц. Цыдыпова мэдүүлнэ.

Районой «Союзпечатьта» ороходо, иимэ данса үзүүлбэ: 1988 ондо 18 хэһэг (1987 онойхидо орходоо, 5 хэһэгээр үсөөн) «Буряадай залуушуул», 506 хэһэг (нёдондонойхиһоо 26 хэһэгээр үсөөн) «Буряад үнэн», 261 хэһэг (нёдондонойхиһоо 9 хэһэгээр олон) «Байгал», 305 хэһэг (нёдондонойхиһоо 100 хэһэг олон) «Хараасгай», районой «Улаан Туяа» газетэ 162 хэһэг захигданхай байба. 11 мянган тухай буряад хүн зонтой Яруунын райондо эды шэнээн газетэ, журналнууд үсөөн гээшэ ааб даа.

Энэ асуудалаар ВЛКСМ-эй Яруунын райкомой нэгэдэхи секретарь Б. Д. Цыдыповтэ, партиин райкомой пропаганда, агитациин таһагые даагша Н. Г. Кугаевскидэ хандаһан байнаб. Тодорхой харюугай абтахагүйнь мэдээжэ һэн.

— Нёдондо бидэ, комсомолой райкомой секретарьнууд, гэр гэртээ «Буряадай залуушуулые» захижа абадаг һэмди. Харин мүнөө жэлдэ би өөрөөшье гэртээ бэшүүлээгүй байнаб,— гэжэ Баир Цыдыпов хэлэбэ.— Буряад хэлэн дээрэхи залуушуулай газетые захилгада анхаралаа хандуулаагүймнай эли харагдана. Энэ алдуугаа дары усадхаха хэмжээ абахабди...

— Буряад хэлэн дээрэхи үдэр бүриин хэблэл район соо үсөөнөөр захигдана. Энэ дутагдалаа заһажа шаданагүйбди. Баалалта хэжэ бэшүүлдэг гээшэбди. Буряад хэлэн дээрэ бэшүүлһэн газетэ, журналнууд уншагдангүй миин хэбтэдэг,— гэжэ нүхэр Н. Г. Кугаевский мэдүүлнэ.

— Манай библиотекэдэ захигданхай «Буряад үнэниие» хүн уншадаггүй,— гэжэ Исэнгын библиотекые даагша библиотекарьнүүдэй семинар дээрэ хэлэнэ бэлэй.

1988 ондо район соо буряад газетэ, журналнууд юундэ үсөөнөөр захигданхайб? Юундэб гэхэдэ, захигдаһан газетэ, журналнууд уншагданагүй!

Иимэ шалтаг барихын орондо буряад хэблэл олоор бэшүүлхэ, бэшүүлһэн хэблэлээ уншуулха шэнэ онол аргануудые бэдэрхэ ушартай байгаа.

Нарһатын совхозой Түбэй һүнэй фермэдэ хүрэгдөө. Тэндэ олон комсомолшууд, залуушуул хүдэлнэ. Урдань энэ фермэ гээгдэнги тоотой һаа, мүнөө урагшаа гаранхай. Тиимэ тула шагналшье абаа бээзэ. Тэрэ шагнал сооһоо газетэ захиха мүнгэн олдохо һэн.

Ведомственнэ захил үсөөрүүлхэ гэхэдээ, хэлхээ холбооной министр буряад хэлэн дээрэхи газетэ, журнал хаһаха гээ бэшэ ха юм даа. Тиимэ тула, жэшээнь, районой арадай гэгээрэлэй таһагта һомологдоһон 40 түхэригтэ «Буряадай залуушуул» «Буряад үнэн» хоёрые, үшөө «Хараасгайе» захихада яанаб? Тиигээ һаа, арадай гэгээрэлэй таһагайхид «Учительская газета» «Правда Бурятии» хоёрые гэртээ бэшүүлхээрээ бэшүүлхэ һэн.

Партиин Яруунын райкомой, райгүйсэдкомой бүхы аппарат соо ганса хэһэг «Буряад үнэн» захигданхай. «Буряадай залуушуул», «Улаан Туяа» газетэнүүд, «Байгал» журнал огто үгы байха юм.

Энэ баримта юу харуулнаб?

Буряад хэлэн дээрэ гаража байдаг газетэ, журналнуудай һонин материалнууд буряад һургуулиин һурагшадые, хүдөөгэй комсомолшууд, залуушуулые, ажалшад болон хүдэлмэришэдые хүмүүжүүлхэ, гэгээрүүлхэ хэрэгтэ орой хэрэглэгдэнэгүй гэжэ харуулна. Энэ хадаа ганса пропаганда ба агитациин асуудал бэшэ, бүхы буряад хэлэнэй хүгжэлтын асуудал болоно. Энэ мүн буряад түүхээрээ, нютагаараа, уг изагуураараа омогорхолой, социализмда үнэн сэхэ байлгын, патриотизмын асуудал мүн. Хэн түрэл хэлэеэ хүндэлнэгүйб, тэрэ өөрыгөө хүндэлнэгүй. Энээнһээ хэтэрээ һаа, буряад яһанай хүн байлгаһаа арсаха түйлда хүргэхэ буруу харгыгаар ерэдирхэ һэн. Игээжэ мэдэрхэнь тон хүшэр. Түрэл хэлэнһээ холодоһон (1970 онһоо 1986 он болотор) ябадал саг зуурын төөрилгэ байгаа гэжэ партиин XXVII съезд ойлгуулһан байна.

Мүнөө буряад хэлэ хүгжөөхэ, буряад хэлэ, литература буряад һургуулинуудта зааха асуудал тон эридээр табигдаад байна. Һая Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдта, хэлэ бэшэгэй эрдэмтэдэй, уран зохёолшодой, хото хүдөөгэй һургуулинуудай буряад хэлэнэй багшанарай, буряад хэлэн дээрэ гарадаг газетэ, журналнуудай, Буряадай номой хэблэлэй редакторнуудай хабаадалгатай ехэ хуралдаан үнгэрһэн байна.

Һургуулинуудта, илангаяа эхин классуудта, зааха һурсалай номууд, багашуулай, мүн ахамад классуудай һурагшадай уншаха һонин үльгэр, домог, дуулаха дуун, уншаха шүлэг, наадаха зүжэгүүдэй хомор байһаниинь элирнэ.

Иимэрхүү байдалай Яруунын һургуулинуудые алгад гараагүйнь мэдээжэ. Энэ хүшэр байдалһаа зарим тэдышье һаа гаралсаха арга бии гү? Бии. Зүгтөө энэ арга хэрэглэгдэнэгүй. Юуб гэхэдэ, «Буряадай залуушуул» газетэдэ «Алтаргана» гэжэ уран зохёолой шэнэ хабсаргалта хуудаһан 1988 онһоо эхилээд, һара бүхэндэ гаража байдаг болонхой гэжэ районой комсомолой хүтэлбэрилэгшэд, арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд мэдэхэгүй байна ха юм. «Буряад үнэн» газетын «Толи» гэжэ һонин, «Хонхо» гэжэ һургуулида сэхэ зорюулагдаһан хуудаһануудые, «Байгал» журналай «Хараасгай» гэжэ булангые һургуулиин хэшээлдэ хэрэглэхэ ажал ябуулагдадаггүй байна. Гэхэтэй хамта район, республика соогоо мэдээжэ болоһон Эгэтын-Адагай, Мужыхын, Үльдэргын дунда һургуулинуудай буряад хэлэнэй багшанар Ц.-Х. Ж. Жамьянова, Р.-Х. Ц. Санжимитыпова, Д.-Ж. Ц. Догсонова болон бусад эдэбхитэй багшанарай буряад газетэ, журналнуудайнгаа һонин зүйлнүүдэй нэгышье алдангүй хэшээлдээ хэрэглэдэг байһаниинь лабтай. «Өөрынгөө хэлэ мартахые хэн баадхааб?» гэһэн Буряадай АССР-эй Соёлой министерствын методист А. Лыгдоновэй статьяе багшанар алгад гараагүй байха. («Буряад үнэнэй» 1988 оной январиин 20-ной номер).

Буряад ажалша коллективэй урда буряад хэлэн дээрэ ниитэ полит-үдэр үнгэргэдэг болохо саг тулажа ерээ. Полит-үдэртэ бэлэдхэхэдээ партийна, совет болон ажахын хүтэлбэрилэгшэд — булта «Байгал» журнал, «Буряад үнэн», «Буряадай залуушуул», «Улаан Туяа» газетэнүүдые, «Агитаторай блокнодые» заатагүй уншаха, шудалха ёһотой болоно ха юм. Тиихэдэ партиин райкомой аппарат соо, арадай гэгээрэлэй таһаг болон бусад эмхи зургаануудта, библиотекэнүүдтэнь захигдаһан буряад газетэ, журналнууд уншагдангүй хэбтэхээ болихо ха юм.

Яруунын райондо партиин райкомой нэгэдэхи секретаряар олон жэлдэ үрэ ехэтэйгээр хүдэлһэн Д.-Н. Т. Раднаевай «Үшөө дахин Байгал тухай» гэһэн статья («Байгал» журнал. 1987 он. № 1) элидхэлшэд полит-үдэртэ хэрэглэхэ ёһотой. Тиихэ зуураа Яруунынгаа суута нуурнуудые Буряадай ниислэл хотодо нэрээ зүүлгэһэн Үдэ гол түрүүтэй нютагайнгаа гол горхонуудые арюун сэбэрээр сахижа байха, хамгаалха хөөрэлдөө үүсхэхэ арга олохо һэн. Ганса хөөрэлдөөгөөр хизаарлаха бэшэ, статья соо үгтэһэн шухала хараа бодолнуудые, зүбшэлнүүдые бодото хэрэг дээрэ хэрэглэхэ хэрэгтэй. «Байгал» журналай 1986 оной 5-дахи номер нээгты. Тэндэ уран зохёолшо Доржи Эрдынеевэй «Бальжан хатан» гэһэн зүжэг хэблэгдэнхэй. Хори-түмэдэй үг гарбалтай Бальжан хатан... Дүрбэн зуу шахуу жэлэй саанахи хэрэг. Хориин арба нэгэн эсэгын түүхэһээ суута хэһэг...

«Буряад үнэниие» абажа хараял. Һубаряа, Эгэтын-Адагта ниитэ полит-үдэртэ ерэһэн элидхэлшэ «Маарагтын «малгайгүй харгана» тухай 1988 оной январиин 6-най «Буряад үнэнэй» номер хужарлан мэдүүлхэ аргатай. Алтан, Иисэнгэ полит-үдэр үнгэргэхэ гэжэ ошоһон элидхэлшэ Чиндалай тухай («Хэлэнэй, түүхын булан хэрэгтэй» гэһэн статья. «Буряад үнэнэй» 1988 оной январиин 30-най номер) һонирхолтой хөөрөө үүсхэхэ байна. Түс хоёр статьягай автор дайнай ба ажалай ветеран, 1940 онһоо КПСС-эй гэшүүн М. Д. Дугаров, манай Яруунын, тусхайлбал, тэрэ Маарагтын «малгайгүй харганын» угай хүн болоно. Мүнөө Улаан-Үдэдэ ажаһуудаг.

Эндэһээ абаад харахада, буряад хэлэеэ, буряад хэблэлээ ниитэ полит-үдэртэ, суглаанда хэрэглэнгүй байхадаа ямар ехэ хохидолдо ороно гээшэбибди гэжэ ойлгосотой болохо зэргэтэй. Мүн буряад хэлэн дээрэ лекци уншалгые һайжаруулха, үргэдхэхэ шухала гэжэ һанагдана.

Э. БАЛЬЖИНИМАЕВ,
журналист.

ХҮН БА ХУУЛИ

АЖАЛ ХЭНГҮЙ ОЛЗО ОЛОНО

Ажал хэнгүй, олзо олохо ябадалтай хаа хаанагүй шангаа тэмсэл ябуулагдана. «Ажал хэнгүй, олзо олохо ябадалтай тэмсэл шангадхаха тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй мэдээжэ тогтоолые дүүргэхэ талаар республика соомнай горитой юумэн хэгдэнхэй.

Гэхэтэй хамта, зарим хүнүүд энэ асуудалаар Хуулиин абтаһые мэдэжэ байбашье, тэрэниие «тойрожо гараха» арга бэдэрнэ.

Жэшээлхэдэ, байрын гэрнүүдые квартирагүй хүнүүдтэ үгэжэ, өөрөө ажал хэнгүй олзо олохо хэрэг хууляар хоригдодог гээшэ. РСФСР-эй УК-гай 79-дэхи статьягай ёһоор, байрын гэрнүүдые ондоо хүнүүдтэ үгөөд, тэдээнһээ мүнгэ абадаг байгаа һаань, тэрэнь сүүдэй шиидхэбэреэр байрагүй хүнүүдтэ хуулита ёһоор үгтэхэ, абаһан мүнгэниинь гүрэнэй кассада оруулагдаха ёһотой юм.

Зүгөөр Улаан-Үдэдэ гүрэнэй сэнһээ холо дээгүүр түлбэритэйгөөр гэргүй хүнүүдые байлгадаг ушарнууд дайралдана.

Тодорхойлбол, эрхэтэн Г. П. Лубнин 1985 оной ноябрьһаа хойшо Хрустальная үйлсын 15-дахи гэртэ ажаһуудаг байгаа. 1986 оной апрельһээ 1987 оной июнь хүрэтэр Добров гэгшэ гэр бүлэтээ эндэнь ажаһуугаа байба. Гүрэнэй тогтоогдомол түлбэриһөө гадна тэдэнэр Г. П. Лубниндэ 100 түхэриг үгэһэн байгаа. Советскэ районой арадай сүүдэй шиидхэбэреэр эрхэтэн Лубнин ээлжэ байһан байраһаа гаргагдаад, гүрэндэ 100 түхэриг түлэхэ баатай болоо.

Эрхэтэн А. К. Зеленина 1985 оной ноябрьһаа 1987 оной февраль хүрэтэр нэгэ комнатодоо студентнүүдые байлгадаг байгаа. Коммунальна хангалгын түлөө 6 түхэриг 15 мүнгэ абаха ёһотой аад, тэдэ студентнүүдһээ 20 түхэриг абадаг байба. Прокуророй эрилтээр арадай сүүд ажал хэнгүй олоһон 150 түхэригыень гүрэндэ тушаалгаха шиидхэбэри абаһан байна.

Эрхэтэн Романова 5 жэлэй туршада байрадаа хүнүүдые байлгаад, мүнгыень өөртөө абадаг байба. Тэрэ байраһаа сүүдэй шиидхэбэреэр гаргагдаа.

Н. КУЛИПАНОВА,
Улаан-Үдын Советскэ районой прокуророй ахалагша туһалагша.

Ашаг үрэтэ ажалай, элүүр энхэ байдалай түлөө

…ГЭШЬЕ ҺУЛАДУУЛЖА БОЛОХОГҮЙ

…гүй байдалай түлөө тэмсэдэг бүлгэмэй республиканска конференци һаяхан боложо үнгэрбэ. Кон… түс бүлгэмэй Буряадай республиканска …түрүүлэгшэ Г. Д. СТЕПАНОВ тоосоото элидхэл …ференциин хүдэлмэридэ КПСС-эй обкомой за…уудай таһагые даагша Н. М. КИРДЕЕВ, РСФСР-эй республиканска соведэй таһагые … КУЗНЕЦОВ болон республикын профсоюзуу… хүтэлбэрилэгшэд хабаадаһан байна. Түс кон… хэгдэһэн тэмдэглэлнүүдые уншагша… дурадханабди.

…дээрэ мүн лэ зүбшэн хэлсэгдэдэг юм.

Промышленна предприятинууд, организацинууд болон эмхи зургаануудай коллективүүдэй абаһан социалис уялганууд соо архидалгагүй байдал тогтоохо тухай хэлэгдэдэг, энэнь мүрысөөнэй дүнгүүдые гаргахада хараада абтадаг болонхой.

Тиихэдэ «Ажалай ба ниитын журам хазагайруулдаггүй коллектив» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө хүдэлөөн республика соомнай үргэнөөр дэлгэрнэ.

Партийна, профсоюзай, комсомолой организацинуудтай хамта республикын архидалгагүй байдалай түлөө тэмсэдэг бүлгэм 1653 эхин эмхинүүдые байгуулаа. Тэдэ эмхинүүдтэ 46.720 гэшүүд тоологдоно. Энэмнай ехэ хүсэн гээшэ.

ВДОБТ-ын Центральна соведэй заабаринуудтай зохилдуулан, 1987 оной декабрьһаа 1988 оной февраль хүрэтэр бүлгэмэй эхин эмхинүүдэй тоосоото-һунгалтын суглаанууд үнгэргэгдөө һэн. Тэдэ суглаанууд дээрэ гол түлэб архидалгатай тэмсэл яажа һайжаруулха тухай хөөрэлдөөн болоһон байна. Эхин эмхинүүдэй түрүүлэгшэнэрэй гурбанай нэгэ хубинь һэлгэгдээ. Тиихэдээ бүлгэмэй хүдэлмэриин дутуу дунданууд горитой анхарал хандуулагдаа.

Архидалгатай тэмсэл ябуулха зуураа соёлой ба спортивна, ойлгуулламжын ба хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайжаруулһан жэшээнүүд республика соомнай бии. Жэшээлхэдэ, Хойто-Байгалай «Восток» гэжэ нэрлэгдэһэн залуушуулай клуб 1985 ондо байгуулагдаһан байгаа. «БАМтоннельстрой» управлениин комсомолой комитет комсомолшуудта хандажа, «Архи уухагүйбди, тамхи татахагүйбди» гэһэн уряае ажабайдалдаа нэбтэрүүлжэ эхилээ. Энэ хүдэлөөн районой залуушуулай дунда үргэнөөр дэмжэгдээ һэн. Мүнөө түс райондо архи уудаггүйшүүлэй 6 клуб хүдэлнэ. Гадна өөрынгөө дуратай юумэ бүтээн хэхэ 10 клуб эмхидхэгдэнхэй.

Соёлой-спортын комплекснууд мүнөө хаа хаанагүй бии болгогдонхой. Тэдэ комплекснуудай нэгэн — Баунтын районой Муйя тосхондо бии. Энэ тосхоной комплекс олон һонирхолтой хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлдэг байна. Гадна Улаан-Үдын шэлэй заводой тосхоной Соёлой байшан залуушуулай дунда һайшаалтай олон хэмжээ ябуулгануудые үнгэргэнэ.

Архидалгагүй байдалай түлөө тэмсэдэг бүлгэмэй республиканска соведэй правлениин заседанинууд дээрэ Улаан-Үдын, Северобайкальскын, Гусиноозерскын городской, Загарайн, Хяагтын районно соведүүдэй тоосоонуудые зүбшэн хэлсэһэн байна. Тиихэдэ журналистнуудай хабаадалгатайгаар 100 гаран рейднүүд үнгэргэгдэжэ, архидалгатай тэмсэлэй ябаса шалгагдаа юм.

Республикын Дотоодын хэрэгүүдэй министерство мүн лэ архи худалдадаг газарнуудаар олон рейднүүдые үнгэргөө.

Архиин хорон ба хойшолон тухай 1987 ондо 3,5 мянган лекци хүн зоной дунда уншагдаһан байна. Гадна Кабанскын, Загарайн, Сэлэнгын, Улаан-Үдын Железнодорожно районуудта «Трезвость и культура» журнал олоор захигдаа. Бүхыдөө 3700 хүн мүнөө түс журнал захижа абана.

Улаан-Үдын прибор бүтээлгын нэгдэлэй, Загарайн районой Үнэгэтэйн, Первомайска сельскэ, Новоильинскэ, Соколовско поселково Соведүүдэй, Хяагтын районой Наушки станциин, Кабанскын районой Тимлюйн цементнэ заводой болон бусад бүлгэмэй олон эхин эмхинүүд хүдэлмэриеэ һайнаар ябуулна. Партийна, профсоюзай организацинуудай зүгһөө дэмжэлгэтэй байбал, эхин эмхинүүд һайнаар хүдэлнэ гэжэ дүй дүршэл харуулна.

Түнхэнэй (харюусалгата секретарь С. С. Сотников), Мухар-Шэбэрэй (И. В. Симонова), Хойто-Байгалай (Д. Б. Дугарова), Загарайн (харюусалгата секретарь З. М. Рудакова) болон бусад районуудай эмхинүүдтэ бүлгэмэй хүдэлмэри һайжаруулха тухай зохихо дурадхалнууд ходо оруулагдадаг. Харин Хурамхаанай, Прибайкалиин, Ивалгын, Сэлэнгын, Зэдын районно соведүүд хүдэлмэриеэ һаналанда хүрэмэ болгожо шададаггүй байһаар.

Архидалга болон алкоголизмһаа уламжалан, гэмтэ, хулиган ябадал гаргалга үшөөл ехэ зандаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ 50,1 мянган хүн һогтуу ябаһанайнгаа түлөө милицидэ абаашагдаа. Тиихэдэ 1987 ондо Сэлэнгын, Зэдын, Ивалгын районуудта 1986 онойхиһоо архи ехээр худалдагдаа.

Архидалгагүй байдалтай 108 зоно түрүүшээр байгуулагдаа юм. Мүнөө 86 лэ зоно тоологдоно. Гэбэшье тэдэ зононуудта архи багаар уугдана гэхын аргагүй. Хүн зонтой зүбшэнгүйгөөр 22 нютагта мүнөө архи худалдадаг болоод байна. Жэшээлхэдэ, Сэлэнгын районой Сэлэн-Дүүмын рабкоопой түрүүлэгшэ Мацыевагай захиралтаар 75.220 түхэригэй улаан архи асарагдаһан байгаа. Тооложо үзэхэдэ, тосхоной хүн бүхэндэ 8—8 шэл архи бүүлрагдаа бшуу. Тэрэ архиин асарагдахада, ажалай журам эрид доошолоо гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Республикын 40 процент шахуу ажалша коллективүүдтэ архидалгагүй байдалай түлөө тэмсэдэг бүлгэмэй эхин эмхинүүд байгуулагдаагүй байһаар. Эндэ партийна, профсоюзай, комсомолой организацинууд зэмэтэй.

Архидалгагүй байдалай түлөө тэмсэдэг бүлгэмэй соведэй республиканска конференцидэ хабаадагшад олон дурадхалнуудые оруулаа. Тэдэнэй заримыень эндэ дурдая:

Д. Б. Дугарова, Хойто-Байгалай районой архидалгагүй байдалай түлөө тэмсэдэг бүлгэмэй соведэй харюусалгата секретарь:

— Манай хүдэлмэридэ туһаламжа хэрэгтэй. Методическа литература дуталдана. Архидалгатай тэмсэлые комплекснoор шиидхэхэ координационно түб байгуулхые дурадханаб. Тиигэжэ партийна, совет организацинууд, ажахынуудай, предприятинууд болон эмхи зургаанууд, соёлой ба спортивна хүдэлмэриие нэгэ шэглэлтэй болгохо шухала гэжэ тоолоноб.

Д. Б. Улымжиев, ВДОБТ-ын Советскэ районой соведэй түрүүлэгшэ, профессор:

— Архидалгатай тэмсэл һайнаар ябуулхын тула социологическа шэнжэлэлгэ хэхэ хэрэгтэй. Тиимэһээ энэ хэрэгтэ Буряадай филиалай эрдэмтэдые хабаадуулха шухала. Радио, телевидени болон хэблэлдэ архидалгатай тэмсэлые улам үргэнөөр харуулхые дурадханаб.

С. И. Шишмарев, ВДОБТ-ын Зэдын районой соведэй харюусалгата секретарь:

— Профсоюзай организацинууд архидалгагүй байдалай түлөө тэмсэхэдээ, ехэ юумэ хэхэ аргатай. Тиимэһээ агропромышленна комплексын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомой түрүүлэгшэ районой соведэй харюусалгата секретариин уялга дүүргэжэ болохо байгаа гэжэ һананаб. Юундэб гэхэдэ, манай эмхи профсоюзда мэдэлтэй эмхи болоно ха юм.

Н. Д. Петухов, Түнхэнэй районой соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо:

— Архидалгатай тэмсэдэг эмхинүүдэй совет бүридэ координационно совет эмхидхэхэ хэрэгтэй. Гансал хорюулалтаар архидалгые усадхажа шадахагүйбди. Тиимэһээ ондоо хэмжээнүүд мүн лэ хэрэгтэй.

Н. П. Плотников, БАМ-ай барилгашан:

— Архиин шэл дээрэ нягдадаг гоё һайхан саарһыень ондоо муухай дүрсэтэй саарһагр һэлгэхые дурадханаб.

Конференци дээрэ мүн лэ республикын профсоюзуудай соведэй секретарь **Л. Л. Болдонов,** Гусиноозёрско ГРЭС-эй хүдэлмэришэн **Б. И. Смык,** ВДОБТ-ын Улаан-Үдын городой соведэй харюусалгата секретарь **Г. М. Клочихин,** республикын наркологическа диспансерэй ахамад врач **Г. М. Баранчик,** Сотниковой шубуунай фабрикын слесарь **В. Г. Павлуцкий,** ВДОБ-ын РСФСР-эй республиканска соведэй таһагые даагша **В. Н. Кузнецов,** КПСС-эй обкомой таһагые даагша **Н. М. Кирдеев** болон бусад үгэ хэлэһэн байна.

Конференци дээрэ ВДОБТ-ын республиканска соведэй гэшүүд, түрүүлэгшэ, тэрэнэй орлогшо, харюусалгата секретарь, мүн шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ, гэшүүд һунгагдаба.

Республикын архидалгагүй байдалай түлөө тэмсэдэг бүлгэмэй республиканска соведэй түрүүлэгшээр **Д. Г. Степанов,** орлогшоор — **Ф. И. Унагаев,** харюусалгата секретаряар **Д. Д. Дармаев,** шалгалтын комиссиин түрүүлэгшээр **Л. А. Васильева** гэгшэд һунгагдаба.

С. ОЧИРОВ,
манай корр.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТАСС · АПН

ХҮНЭЙ ЭРХЭНҮҮД ТУХАЙ

ВАШИНГТОН. США-гай президент Р. Рейган Чикаго хотодо үгэ хэлэхэдээ, американ ойлгомжын ёһоор хүнэй эрхэнүүдэй асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулһан байгаа. Тиихэдээ тэрэ СССР-тэ энэ талаар боложо байһан үйлэ хэрэгүүдтэ өөрын сэгнэлтэ үгэхэдөө, нигэжэ мэдүүлбэ: «Һүүлэй һаранuудта Советскэ Союз хүнэй зарим эрхэнүүдые хүндэлхөөр бэлэн байһанаа харуулна. Саашадаа хубилалтанууд болохо, ерээдүйдэ Соведүүд бүхы хүнүүдэй эрхэтэн ёһотой ба политическэ бусад гол эрхэнүүдые мэдэрхэ аабза гэжэ этигэн найдажа байһанаа мэдүүлнэб».

Гэхэтэй хамта президент Холбоото Штадуудта хүнэй эрхэнүүдые сахилгые улам һайжаруулха шухала гэжэ сэхэ руунь мэдэрхэ баатай болобо. «Холбоото Штадуудта социальна ба экономическа дутагдалнууд бии,— гэжэ тэрэ баталба. — Эдэнэй нэгэниинь хадаа хүдэлмэригүйдэлгэ болоно...», «Гэр байрагүйшүүл хадаа айхабтар орёо, һанаа зобооһон, сэдьхэл хүдэлгэһэн асуудал болоно»,— гэжэ Рейган хэлэбэ. Хэрбээ тиигэтэр хоёр орондо эсэслэн баталха хэрэгтэй түгэсхэгдөөд байгаа һаань, Дунда дуур ба дүтын зайда хэрэглэгдэхэ ракетэнүүдые усадхаха тухай договорые эсэслэн баталха тухай документнүүдтэ М. С. Горбачевтой хамта бидэ Москвада гар табиха аабзабди гэжэ Рейган асуудалнуудта харюусахадаа, найдажа байһанаа тэмдэглээ. Энэ уулзалгын үедэ хоёр тала Стратегическэ буу зэбсэгүүдые хороохо тухай договорто гараа табиха байһандань найданабди.

АФГАНИСТАНАЙ — ИНДИИН ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

ДЕЛИ. Индиин-афганистанай дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй хөөрэлдөөнүүд эндэ дүүрэбэ. Афганистанай болон Индиин түсхай делегацинуудай бүхы гэшүүдэй хабаадаһан түгэсхэлэй уулзалга дээрэ президент Наджибулла, премьер-министр Раджив Ганди Женеведэхи хэлсээнүүдые бэелүүлгэдэ хабаатай бүхы асуудалнуудые үшөө дахин хаража үзөө.

Хөөрэлдөөнүүдэй дүүрэһэнэй һүүлээр президент Наджибулла пресс-конференци үнгэргэбэ. Премьер-министр Раджив Гандитай хэһэн хөөрэлдөөнүүд хоёр ороной хоорондохи үгээ ойлголсолгые батадхаха, нютагай национальна ба уласхоорондын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ тэдэнэй гаргажа байдаг хүсэлэл оролдолгонуудые залан шэглүүлхэ тухай үгээ ойлголсохо арга олгобо.

Афганистанай президент Эхэ орондоо бусахаяа мордобо. Хүндэтэ афган айлшанине үдэшэлгын баяр ёһолол Президентын ордон соо болоо. Раджив Ганди, Индиин президент Р. Венкатараман, Индиин правительствын министрнүүд тэрээндэ хабаадаһан байгаа.

АЛИ АЛИНАЙ АША ТУҺАДА

ВАШИНГТОН. Советскэ Союз болон Холбоото Штадууд мүнөө тэдэнэй хоорондохи харилсаанда боложо байһан горитой ехэ, али алинда ашатай туһатай түүхэтэ хубилалтануудай богоһо дээрэ хүрэжэ ерээд байна гэжэ гадаадын политическэ асуудалнуудаар совет болон американ элитэ мэдээжэ бүлэг экспертнүүдэй Вашингтондо толилогдоһон хамтын элидхэл соо тэмдэглэгдэнэ. Эдэ арга боломжонуудые бэелүүлхэ талаар хоёр талын хараалжа байһан политическэ ябуулгануудай, 14 дурадхал тэрээн соо найруулагдана.

Энэнь американ-совет харилсаанай талаар американ комитет гэдэг ниитын эмхиин ба СССР-эй Наукануудай академиин США-гай болон Канадын институдай хоорондохи аша ехэтэй харилсаанай үрэ дүн болоно. Гурбан жэл соо үргэлжэлһэн энэ хүдэлмэридэ совет талаһаа академик Георгий Арбатов, АПН-эй правлениин түрүүлэгшэ Валентин Фалин, США-гай болон Канадын институдуудай элитэ мэдээжэ мэргэжэлтэд хабаадаһан байгаа. Американ талаһаа — элитэ мэдээжэ публицист Артур Мейсн Кокс, ЦРУ-гай урдын директор Ульям Колби, США-гай гүрэнэй секретариин орлогшо байһан Джордж Болл болон бусад хабаадаа.

hүрөөтэ жэлнүүдэй сууряан

ЛИТВАДАШЬЕ ТЭРЭНИИЕ МЭДЭХЭ

Вильнюс хотын 37-дохи дунда һургуулиин эдир түүхэшэд ороной дээдын шагнал — Ленинэй орденоор шагнагдаһан фронтовигууд тухай материалнуудые үнинэй суглуулдаг юм. Тэдээн тушаа мэдэхэ гэжэ СССР-эй Оборонын министерствын Түбэй архивта оло дахин ошоһон байха. Шагнагдаһан дүрбэн мянган хүн тухай мэдээнүүдые тэдэнэр суглууланхай. 84 хүниинь имагтал һурагшадһаа шагнал тухайгаа дуулаһан байна. Ленинэй ордендууд баярай оршон байдалда тэдээндэ барюулагданхай. Гол түлэб шархатажа, госпитальда ороһон ушарһаа шагнагдаһанаа мэдээгүй байгаа. Хоёр зуугаад бүлэнэр өөһэдынгөө хани нүхэдэй, эсэгэнэрэй, хүбүүдэй наһа бараһан хойнонь Ленинэй орденоор шагнагдаһан тухай дуулаа һэн. Урдань һураггүйгөөр үгы болоо гэжэ бүлэдэнь дуулгаһан байгаа ха юм. Теэд үгы болоо бэшэ, эрэлхэгээр дайлалдажа, шалгарһанай түлөө шагнагдаһан байгаа бшуу.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1944 оной февралиин 28-най Указаар младшэ лейтенант Михалёв Василий Павлович Ленинэй орденоор шагнагдаа һэн. Тэрэ Улаан-Үдэдэ Свободын үйлсын 23-дахи гэртэ 1920 ондо түрэһэн юм.

Түрүүшынгээ дайшалхы ниидэлгэдэ 1943 оной майн 22-то гараһан байна. Тэрэ үдэр дайсанай 28 бомбардировщик аэродромдо добтолбо. Совет лётчигууд энээн тухай мэдээ абамсараа ниидэжэ гараба.

Танай нютагай хүбүүн энэ байлдаанай үедэ урагшагүйдэн алдаһан байгаа. Шуналтайгаар тулалдахадаа, һомо хэрэгсэлэйнгээ барагдаһые ойлгобогүй. Тэрэ зуурандань дайсанай «Ю-88» түхэлэй самолёт баруулжаа тонилходожо ябаба. Буудажа унагааха гэхэдэ, һомон үгы. Дайсанай самолёдые хүсөөд, мотооройнгоо хурдаар һүүлыень таһа сабшажархихадань, дайсан доошо шуумайшаба. Эбдэрһэн истребителеэрээ аэродромдоо бусаһан байна. Эбдэрэлгэнь барагтай байжа, час хахад соо механигууд заһаад орхёо һэн. Лётчик Эсэгэ Ороноо Хамгаалгын дайнай хоёрдохи шатын орденоор шагнагдаба. Энэ баатаршалгань Ленинэй ордендо зууршалагдаһан юм.

5-дахи истребительнэ авиакорпусой командир, авиациин генерал-майор Д. П. Галунов дайшалхы 54 ниидэлгэ амжалтатайгаар хэһэнэйнь, дайсанай 9 самолёт буудажа унагааһанайнь түлөө лётчигые шагналда зууршалһан байна. Гадна бүлэгэй бүридэлдэ найман самолёт унагаалсаһан байгаа.

1944 оной июниин 1-дэ лётчигто Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ олгогдобо. Тоо бүридхэлдэнь дайсанай 26 самолёт, дайшалхы 153 ниидэлгэ тэрэ үедэ тоологдоо юм.

Дайнай һүүлээр реактивна самолёдууд дээрэ ниидэһэн, залуушуулые һургаһан байна. Отставкада гараад, Куйбышев хотодо ажаһууна.

Литвада тэрэ дайлалдаагүй юм. Теэд нэрыень тэндэшье мэдэхэл даа. Юундэб гэхэдэ, нютагайтнай хүбүүн шэн зориг гаргажа, Ленинэй хоёр орден абаа ха юм.

П. ФРОЛОВ,
Литвагай ССР-эй габьяата багша.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ АША ТУҺАДА

Эб найрамдалай совет жасын олонхи районно отделенинүүд мүн тэрээндэ эдэбхитэй гээр туһалдаг бүлэгүүд болон комиссинууд Коммунис партиингаа ябуулжа байгаа гадаадын, дотоодын политикые олониитэдэ гүнзэгыгөөр ойлгуулха хүдэлмэриие үргэнөөр эмхидхэһээ гадна дэлхэй дээрэхи амгалан байдалай түлөө тэмсэдэг хүдэлөөнэй хүдэлмэридэ туһа, нэмэри болоһон, энээндэ зорюулагдаһан митингнүүдые, суглаануудые саг үргэлжэ үнгэргэдэг заншалтай болонхой.

Һуралсалай эмхи зургаануудта, колхоз, совхозуудта байгуулагдаһан эхин эмхинүүдэй хүдэлмэри шадамар бэрхээр хүтэлбэрилхэ талаар Эб найрамдалай совет жасын Хойто-Байгалай, Кабанскын болон Ахын районно отделенинүүд горитой ажал ябуулдаг болонхой. Эб найрамдалай аша туһада зорюулагдаһан хөөрэлдөөнүүд болон уулзалгануудые олониитын дунда үргэнөөр үнгэргэдэг районно отделенинүүд өөһэдынгөө бэелүүлхэ холын хараатай түсэбүүдые табихадаа, энэ шухала хүдэлмэриеэ партийна организацинуудтай нягта холбоотойгоор үнгэргэнэ.

Республикын олохон ажалша коллективүүдэй гэшүүд Эб найрамдалай совет жасада өөрынгөө дураар мүнгэн зөөри саг үргэлжэ оруулжа байдаг һайн һайхан заншалтай болонхой. Мүн энээнһээ гадна дайнай болон ажалай ветерануудтай, Афганистанда алба хэһэн сэрэгшэдтэй һонирхолтой уулзалгануудые, эб найрамдалай жагсаалнуудые эмхидхэнэ. «Дэлхэй дээрэ амгалан байдал бү таһалдаг лэ!» гэһэн уряа доро бүхы хүдэлмэриеэ эмхидхэжэ байһан Ахын районно отделенидэ, Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй, Онохойн модоной комбинадай, Хориин дунда һургуулиин, Түнхэнэй районой «Сибиряк» колхозой бүлгэмүүдтэ Эб найрамдал хамгаалгын совет комитедэй Хүндэлэлэй грамотанууд дурасхаалта медальнуудтайгаар барюулагдаба.

Амгалан байдалай аша туһада горитой эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулжа байдаг Улаан-Үдын прибор бүтээлгын үйлэдбэриин нэгэдэлэй, Холбоолжоной нүүрһэнэй уурхайн, Хойто-Байгалай районой 11-дэхи тоннельнэ отрядай бүлгэмүүд Эб найрамдалай совет жасын Хүндэлэлэй грамотануудаар, дурасхаалта медальнуудаар шагнагдаба.

Эб найрамдал бэхижүүлгэдэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр, үргэжэ ябаа залуу үетэниие Эхэ орондоо дуратай байхаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ саг үргэлжэ хабаадаһан олон эдэбхитэд Эб найрамдалай совет жасын Хүндэлэлэй медальнуудта хүртэбэ. Тус жасын Яруунын отделениин түрүүлэгшэ А. Г. Кугаевский, Улаан-Үдэдэ ажаһуугша, пенсионерка Х. Д. Анандоева, түмэр замай транспортын слесарь Г. Ю. Лобов, Зэдын районой ажалай болон дайнай ветеран Ж. В. Норбоев болон бусад эдэбхитэд энэ хүндэтэ шанда хүртөө.

Зэдын районой «Октябрьский» совхозой механизатор А. И. Тищенко, Яруунын районой «Юбилейный» совхозой хүдэлмэришэн В. Н. Шоноев, Кабанскын районно отделениин түрүүлэгшэ А. А. Голикова гэгшэд Жасын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаһанайнгаа түлөө Эб найрамдалай совет жасын тэмдэгүүдтэ хүртөө.

Д. ЦЫРЕНОВ.

Шэнэ конкурс

УРТА ТУХАЙ ДУУНУУД

Агын Буряадай автономито округой «Улаан-Одон» колхозой правлени, партбюро Урта нютаг тухай эрхим дуунай конкурс һаяшаг соносхобо.

Улаан бургааһаар, хангалтама мойһоор бүрхөөгдэһэн зэрьенүүдтэй бууралхан Онон мүрэнэй хойто бэедэ Урта нютаг оршодог юм. Амжалта түгэс ажал хэрэгүүдээрээ район болон область соогоо суурхажа байһан энэ нютагта олон һалбаритай ажахы эрхилдэг «Улаан-Одон» колхоз түбхинэнхэй. Түсэбтэ арбан хоёрдохи табан жэлэйнгээ хоёрдохи жэлэй түсэбүүдые улаан-одонойхид урагшатайгаар бэелүүлһэн байна. Мүн байгша ондошье үндэр дүнгүүд туйлагдана. 1988 оной түрүүшын кварталда округ дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ «Улаан-Одон» колхозой ажалша коллектив нэгэдэхи һуури эзэлжэ, КПСС-эй окружкомой, арадай депутадуудай окружной Соведэй гүйсэдкомой, ВЛКСМ-эй окружкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн байна.

Түсэбтэ һүүлшын гурбан табан жэлдэ жэл бүри зуун эхэ хонинһоо зуун хурьга абажа, хонин бүриһөө 4 килограммһаа дээшэ ноохо хайшалһан Цырендаши Цыдыповэй нэрэ нэн түрүүн дурдагдатай. Ажалай Алдар Солын гурбан орденто ахалагша хонишон нёдондо зуун хонин бүриһөө 132 хурьга түлжүүлһэн габьяатай. Үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 3107 килограмм һү һааһан һаалишан Цыжидма Дугарова, гектар бүриһөө 34,7 центнер ургаса хурааһан Д. С. Нимаевай таряан ажалай бригада болон бусад амжалтатай ажаллана.

Гадна Урта нютаг социальна, соёлой болон ажаһуудалайнгаа талаар жэл бүри һалбаран хүгжэнэ.

Ушар тиимэһээ Урта нютаг тухай уран һайханайнгаа талаар дээдын хэмжээнэй дуунуудые найруулан зохёолго конкурсын гол зорилго болоно.

Байгша оной июнь һарада конкурсын дүнгүүд согсологдохо. Эрхим дуунуудай түлөө эмхидхэлэй комитет удаадахи шангуудые хараалба:

түрүүшын нэгэ шан — хүгжэмэй түлөө 200 түхэриг, үгын түлөө 150 түхэриг;

хоёрдохи нэгэ шан — хүгжэмэй түлөө 150 түхэриг, үгын түлөө 100 түхэриг;

гурбадахи нэгэ шан — хүгжэмэй түлөө 70 түхэриг, үгын түлөө 50 түхэриг.

Урмашуулгын табан шан тус тустаа 40 түхэриг. **Харагшадай һайшаалай шан** 50 түхэриг.

Дуунуудые иимэ адресаар эльгээхэ: **674561. Шэтын область, Могойтын район, Урта һуурин, «Улаан-Одон» колхозой правлени.**

ЯРУУНАҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

ТҮЛӨӨҺЭГҮЙ ПУТЁВКООР

Республика дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Яруунын районой түбэй больница илажа, нэгэдэхи һуурида гараба гэһэн мэдээсэл хэблэлдэ тунхаглагдаа һэн. Эгэтын участково больницын ахамад врач В. И. Ринчинотой уулзахадамни:

— Үхибүүдэй болон нарайлһан эхэнэрнүүдэй наһа бараха ушар хомор болоо. Эндэ бидэнэй ехэ оролдосын, анхаралай үрэ гээшэ,— гэжэ хэлэбэ.

Эгэтын участково больницые Василий Идатович Ринчино даадаг. 1977 онһоо эндэ ажаллана. Тэрэ ажалдаа оролдосотой, зондоо хүндэтэй, эрхим бэрхэ мэргэжэлтэн гэжэ тоологдоно. Тиихэдэ өөрөө гурбан жэлэй туршада клиническэ электрокардиографиин талаар, мүн үхибүүдые аргалха мэргэжэлээ, мүн өөрынгөө мэргэжэлые дээшэлүүлһэн байна.

Һүүлэй жэлнүүдтэ «Дружба» колхозой ба «Улаан-Туяа» совхозой ажалшад районой түбэй больница ошохоёо болинхой. Василий Идатовичай үүсхэлээр Мужыха тосхонойнь больницада шүдэ аргалха кабинет, физиокабинет, клиническэ лаборатори, кардиографи нээгдэнхэй. «Дружба» колхозой болон «Улаан-Туяа» совхоз хүтэлбэрилэгшэд энэ һайн хэрэгыень дэмжэжэ, шүдэнэй, физио-кабинедүүдтэнь дүрбэ мянган түхэригэй шэнэ түхэлэй аппаратурануудые абажа үгөө.

Тиигэжэ Василий Идатович эрхим ажалайнгаа түлөө арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүнгүүдээр «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медаляар шагнагдаһан, нэрэтэй, солотой врач болонхой. Тэрэ мүнөө эрхим ажалайнгаа түлөө Буряадай обкомой профсоюзуудай түлөөһэгүй путевкоор шагнагдаад, Прибалтикын союзна республиканүүдаар аяншалхаяа мордобо.

БАГШАНАРАЙ, ТҮРЭЛХИДЭЙ КОНФЕРЕНЦИ

Нарһатын нэгэдэхи дунда һургуулида багшанарай болон түрэлхидэй хамтын конференци болобо. Энэ конференци дээрэ һургуулиин директор В. В. Щепелин элидхэл хэхэдээ, гол түлэб общественэ шэнэдхэлгэдэ залуу үетэнэй хабаадалсалга тушаа онсолон хэлээ.

Мүнөө хубилган шэнэдхэлгэ хадаа ехэнхидээ залуушуулай хэрэг болонхой. Саашадаа тэрэнэй үүргын хэмжээлэшэгүй ехэ болохо байһаниинь эли ха юм. Иимэ эрхэ байдалда манай хүбүүд, басагадые хүмүүжүүлгын хэрэгтэ түрэлхидэй, багшанарай, Ленинскэ комсомолой, пионерскэ организациин үүргэ ехэ гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Мүн энэ конференци дээрэ районой дотоодын хэрэгүүдэй таһагай хүүгэдэй инспектор Д-Н. Л. Аюшеев һургуулиин үхибүүдэй хуули ёһо хазагайруулгые һэргылэн сараха тухай хөөрэжэ үгэбэ. Тиихэдэ районой түбэй ахамад врач В. Ц. Дампилова түрэлхидэй зүгһөө ариг сэбэрые сахиха хэрэгые үхибүүдтээ ойлгуулха хүдэлмэри ябуулхыень дурадхаба. «Улаан Туяа» газетын хүдэлмэрилэгшэ Х. С. Даргеева үхибүүдээ хайшан гэжэ гэр бүлэдөө хүмүүжүүлхэ тухай дүй дүршэлөөрөө хубаалдаһан, һонирхолтой һанамжануудые дурадхаһан байна.

Һүүлээрнь, үхибүүдэй гараар бүтээгдэһэн элдэб зүйлэй бүтээлнүүд худалдагдажа, үхибүүдшье, түрэлхидшье омогорхолоор дүүрэн тараа һэн. Тиигэжэ үхибүүдэй бүтээһэн зүйлнүүд 150 түхэригэй сэндэ хүрэжэ, һургуулиин жасада оруулагдаа.

Д-Н. ХАЛХАРОВ,
манай штатнабэшэ корр.

ТҮГЭСХЭЛЭЙ ХОНХО

Һаяхан Буряадай багшанарай институтда хүбүүд, басагадай хонгёо энеэдэн, шог зугаа, хүгжэм дуунай зэдэлхэ орой болотор замхабагүй. Ушарынь гэхэдэ, 5-дахи курсын түүхын факультет дүүргэгшэдэй ээлжээтэ бүлэгэй студентнүүдтэ һүүлшын хонхын жэнгиржэ байһан үе байба.

Энэ жэлдэ хэлэ, бэшэгэй болон түүхын таһагууд бээз дааһан факультедүүд боложо хубаарилагдаа юм.

Энэ заншалта үдэшэлгэдэ нэгэдэхи курсын студентнэр ерэжэ, аха нүхэдөө амаршалһан, өөһэдынгөө хүсөөр бэлдэһэн концерт наадаяа харуулһан байна.

Тиихэдэ, дурсагдагша факультедэй багшанар олооро ерэжэ, ерээдүйн багшанарые халуунаар амаршалаад, гүрэнэй шалгалта эрхим һайнаар барижа, дээдэ һургуулияа дүүргэхыень хүсэбэ.

Жэшээлхэдэ, үгэ хэлэһэн багшанарынь, аха нүхэдынь, мүн кафедрые даагша, түүхын эрдэмэй доктор, профессор Е. Е. Тармаханов, ахалагша багшанар, түүхын эрдэмэй кандидадууд С. В. Евдокимова, В. Ц. Ганжуров, В. В. Бахаев гэгшэд заабари зүбшэл хэлэхэ зуураа, общественэ шэнэдхэлгэдэ залуу үетэнэй хабаадалсаха зорилго тушаа онсолон тэмдэглээ.

Харюудань 5-дахи курсын студентнэр, ерээдүйн түүхын багшанар Сергей Селиванов, Батор Зандараев гэгшэд багшанартаа һайн һайханиие хүсөөд, ажалдаа шэнэ ёһоор, хам оролсохоор байһанаа мэдүүлбэ.

Х. ДАШИНИМАЕВ.

Спорт

ТҮБЭЙ СОВЕДЭЙ ЧЕМПИОНКА

Хүнгэн атлетикын урилдаагаар «Трудовые резервы» бүлгэмэй Түбэй соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Молдавиин ССР-эй Тирасполь хотодо болобо.

«Трудовые резервы» бүлгэмэй Буряадай областной соведэй Олимпиадада бэлэдхэлэй түбэй түпөөлэгшэд — СССР-эй спортын мастернууд Наталья Соломинская, Татьяна Маслова гэгшэд энэ ехэ мүрысөөндэ хабаадахадаа, амжалта туйлаһан байгаа.

Н. Соломинская 6 километрэй зайда урилдахадаа, 20 минута 35 секунда саг харуулаа. Т. Маслова тэрээнһээ 25 секундаар гартажа, бронзо медальда хүртөө.

М. БОРИСОВ.

Хүнгэн атлетикэ

СОЧИИН СТАДИОН ДЭЭРЭ

Хүнгэн атлетикээр РСФСР-эй кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөн Сочи хотын Түбэй стадион дээрэ үнгэрэгдэбэ. Россиин Федерациин табяад область, хизаар болон автономито республикын 400 гаран хүнгэн атлет энэ ехэ мүрысөөндэ хабаадаһан байгаа.

Хоёр үдэрэй туршада таһалгаряагүй бороо хурын орожо, сагай уларилай хэды таарамжагүй байгаашье һаань, нютагаархиднай яһала һайн үрэ дүнгүүдые харуулба.

Улаан-Үдын гарнизонһоо спортын мастер Ирина Зайцева 800 метрэй урилдаанда 2 минута 04,90 секунда саг харуулжа, илалта туйлаа. 600 метрэй урилдаанда тэрэ 1 минута 26,40 секунда саг харуулжа, республикын шэнэ рекорд тогтообошье, хоёрдохи һуури эзэлһэн байна.

Уласхоорондын классай спортын мастер Павел Яковлев 1500 метрэй зайда урилдахадаа, 3 минута 44,44 секунда саг харуулжа, түрүү һуурида гараба. Спортын мастер Геннадий Темников энэ зайда 3 минута 45,85 секунда сагтайгаар гурбадахи шанда хүртөө. Спортын мастер Владимир Шевляков зургаадахи һуури эзэлбэ.

Уласхоорондын классай спортын мастер Татьяна Позднякова 1000 болон 1500 метрэй зайнуудта урилдахадаа, тус тустань 2 минута 42,11 секунда, 4 минута 14,20 секунда саг харуулжа, мүнгэн медальнуудаар шагнагдаһан байха юм.

Улаан-Үдын 1-дэхи СПТУ-гай тренер, спортын мастер Татьяна Виноградова 16 метр 16 сантиметртэ ядро түлхижэ, табадахи һуурида гараһан байна.

6-дахи СПТУ-гай һурагша Владимир Ильенко 400 метрые 49,20 секунда соо гатапба. Константин Демин 6 метр 90 сантиметр утые харайгаа. Эдэ бүхы үрэ дүнгүүд зунай спортын хаһын эхиндэ манай хүнгэн атледүүдэй яһала һайн һорилго бэлэдхэлтэй байһыень элирхэйлэн харуулба.

Б. МИРОМАНОВ.

ТОБШОХОНООР

ҺУР ХАРБАЛГА. СССР-эй Кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөн Душанбе хотодо болобо. Арбан долоон спортын бүлгэмэй, албан зургаанай 160 гаран мэргэшүүл хабаадаһан байгаа.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй суглуулагдамал команда эрэшүүлэй дундаһаа ороной Кубогта хүртэбэ. СССР-эй габьяата мастернууд: 1987 оной дэлхэйн чемпион Владимир Ешеев, «Хани барисаан—84» гэжэ уласхоорондын мүрысөөндэ илагша Мүнхэ-Бадраа Дашицыренов тус командын бүридэлдэ ороһон байгаа. Эхэнэрнүүдэй дундаһаа профсоюзуудай спортын бүлгэмэй харбагшад түрүү һуури эзэлбэ.

«Динамо» бүлгэмэй Түбэй соведэй суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдаһан манай республикын харбагшад, спортын мастернууд Саян Жалсараев, Жаргал Дамбиев эрэшүүлэй дундаһаа 17—18-дахи һууринуудта гараһан байгаа.

БОКС. Суута совет боксер, Олимпиин наадаанай чемпион Валерий Попенченкын дурасхаалда зорюулагдаһан бүхэсоюзна мүрысөөн Магадан хотодо болобо. РСФСР-эй, Украинын, Литвагай, Молдавиин, Таджикистанай, Ленинградай, мүн Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй олон хото городуудай 200 гаран арһан бээлэйн залуу шадабаритад энээндэ хабаадаһан байгаа.

Шэтын областиин Краснокаменск хотын тренер Михаил Шантановай һурган һоридог спортын мастерта кандидат Игорь Балданов 54 килограммай шэгнүүртэн сооһоо онсо шалгаржа, илалта туйлаба. Тиигэжэ тэрэ СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргэхэ талаар баллда хүртэбэ.

БАРИЛДААН. Эдиршүүлэй дунда классическа барилдаагаар профсоюзуудай спортын бүлгэмэй зонын мүрысөөн Новосибирск хотодо болобо.

Улаан-Үдын найман жэлэй 4-дэхи һургуулиин 8-дахи классай һурагша, спортын мастерта кандидат Зоригто Балданов эгээл хүнгэн шэгнүүртэ барилдахадаа, хибэс дээрэ долоо дахин гараһан байгаа. Тиихэдээ зургаандань илалта туйлажа, хоёрдохи һуури эзэлбэ.

2-дохи һургуулиин 9-дэхи классай һурагша Володя Сараев, 20-дохи һургуулиин 8-дахи классай һурагша Миша Кузеев өөһэд өөһэдынгөө шэгнүүрнүүдтэ дүрбэдэхи һууринуудые эзэлээ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ВЕТЕРАНАЙ ИЛАЛТА

«Вперед» газетын шанда хүртэхын түлөө шатараар республиканска мүрысөөн һаяшаг Загарай тосхондо болобо. Хүдөөгэй 24 шатаршад хабаадаа. Тэдэнэр Швейцарска гуримаар 7 тур наадаба.

Мүрысөөн һонирхолтой, шанга тэмсэлдэ үнгэрһэн байна. Нэгэдэхи турта спортын мастерта кандидадууд Н. Галданов (Баргажан), В. Дашинимаев (Онохой) гэгшэд уулзаба. Хүдөөгэй бэрхэ шатаршадай уулзалга тэнсэлгээр дүүрэһэн байха юм. Эгээл энэ үедэ А. Ковалев (Кабанск), Р. Шойбонов (Ивалга) гэгшэд урагшаа гараба. Гурбан наадаанай һүүлээр тэдэнэр нэгэшье очко алдангүй, түрүүлжэ ябаа.

Дүрбэдэхи турта тэдэнэр уулзаха ушартай болобо. Наадаанай эхиндэ Ивалгын шатаршан яһала һайн байдалтай болобошье, саашадаа цейтнодто орожо, бодоёо миинтээр үгөө. Тиигэбэшье энэ парти тэнсэлгээр дүүрээ һэн. Н. Галданов Мухар-Шэбэрһээ ерэһэн Ц. Раднаевые шүүжэ, түрүүшүүлэй тоодо гараба. Тэдэнэр гурбуулаа тус тустаа 3,5 очкотой болоһон байгаа.

Теэд табадахи турта Н. Галданов В. Ковалевто шүүгдэшоо. Р. Шойбонов Ж. Будаевые (Мухар-Шэбэр) илаба. Удаадахи турта хүлеэгдээгүй олохон ушар болобо. Юуб гэхэдэ, түрүүлжэ ябагшад хоюулаа урагшагүйдөө. Р. Шойбонов Н. Галдановтай наадахадаа, эхинһээ хойшо эдэбхигүй һула ябадалнуудые хэжэ, нүхэрөө илалтаарнь амаршалха баатай болобо. Энэ мүрысөөндэ жэгдэ һайнаар наадаһан В. Эйдистэй (Шэнэ-Бэрээн) наадахадаа, А. Ковалев шүүгдэшоо.

Эгээл тиимэһээ һүүлшын наадаанай урда тээ мүрысөөнэй таблицада айхабтар орёо байдал тохёолдобо. Түрүүлжэ ябаһан табанай хэниинь илаха гээшэб? — гэһэн асуудал эртэ урдын наадаанда дуратайшуулай зүрхэ сэдьхэл хүдэлгөө.

Н. Галданов В. Эйдистэй наадахадаа, партиин эхиндэ бүлюу байдалтай болоод, саашадаа добтолгоёо улам бататхажа, түрүүлэн нэгэ бодоор үлүү боложо, удаань морииень абаба. Зүгөөр хэдэн бодоор дутуу болобошье, Эйдисэй эдэбхитэйгээр наадахадань, Галданов бодонуудаа хойно хойноһоонь алдабашье, хүбүүгэ бэрсэдэ гаргажа, илалта туйлаба. Р. Шойбонов Мухар-Шэбэрэй шатаршан В. Ивановые ядамаггүйгөөр шүүгэ. Тиигэжэ тэрэ шангай һуурида гараа. В. Дашинимаев А. Ковалев хоёрой уулзалга «уршагта шанга» тэмсэлдэ үнгэрбэ. Партиин тэн багта Дашинимаев хүбүүгээр үлүү боло. Саашадаа хюлгын хоёр захаар добтолбо. Тэрэ нэгэ хүбүүгээ бэрсэдэ гаргабашье, хэдэхэн ябадалай һүүлээр тэрэнээ алдаһан байгаа. Тиигэһээр байтар нүгөөдэнь бэрсэеэ миинтээр үгэжэ, адлирхуу байдалда тэнсэхэ ушартай болоо. Энэ ушарые һамбаашалан, Мухар-Шэбэрэй түрүүлэгшэ В. Шойбонов һүбэлгэн бэрхээр наадажа, нютагайнгаа шатаршан Ж. Будаевые шүүбэ.

Эсэстэ Н. Галданов, Р. Шойбонов, В. Шойбонов гэгшэд тус тустаа 5,5 очкотой болобо. Спортын мастерта кандидат Николай Галданов коэффициентээрээ түрүү һуури эзэлжэ, редакциин Хүндэлэлэй грамотаар, үнэтэ бэлэгээр шагнагдаһан байна.

«Вперед» газетын редакци һайн хэрэг эхилбэшье, мүрысөө муугаар эмхидхээ. Мүрысөөндэ хабаадагшад болон судьянарые байрааршье, эдеэ хоолоршье хангабагүй. Тэдэнэр аяар Шэнэ-Бэрээнһээ ябажа наадаһан байна. Хэрбээ энэ мүрысөөе заншалта болгохо гэбэл, редакциин хүдэлмэришэдһээ гадна, районой спорткомитет болон олониитэ тэрэниие эмхидхэлгэдэ гол анхаралаа хандуулха ёһотой гэжэ һанагдана.

Л. ГАРМАЕВА,
мүрысөөнэй ахамад судья.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

1988 оной майн 1-дэ үнгэрэгдэһэн 18-дахи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

«45-һаа 6-ень тааха спортлото»: 1.681664 билет ороо. Зургаан номер хэншье таабагүй, табан номер (36 карточка) таагшад — 1.019 түхэриг, дүрбэн номер (2.139 карточка) тааһан хүнүүд — 39 түхэриг, гурбан номер (44.043 карточка) таагшад 3 түхэриг абаха байна.

«36-һаа 5-ень тааха спортлото»: 17.378586 билет ороо. Табан номер (10 карточка) тааһан хүнүүд — 10.000 түхэриг, дүрбэн номер (4.837 карточка) таагшад — 179 түхэриг, гурбан номер (181.200 карточка) тааһан хүнүүд 9 түхэриг абаха.

18-дахи тиражай биледүүдээр, 9-дэхиһөө 18-дахи тираж хүрэтэр хабаадаһан 10 тиражай биледүүдээр шүүбэринүүд майн 16-һаа 1988 оной июлиин 16 болотор түлэгдэхэ.

[ТАСС].

ПРАВДА БУРЯТИИ

★ «Гэр байра эршэмтэйгээр бариха» — түрүү бэшэг.

★ «Арадай мүнхэ дурасхаалай үдэр» — Т. Усольцевагай, С. Селиврын корреспонденци.

★ БАМ: ашаглалгын зонодо. «Кичерэдэ «Сибирь» мүндэлбэ» — В. Скориновой мэдээсэл.

★ Экономико хубилган шэнэдхэлгын замда. «Ашаглаха бэшэ, харин ашаглалгада оруулха» — «Главбурятстройн» 8-дахи СМУ-гай начальник А. Климовэй статья.

★ «Ургаса-88: найдамтай хангалга. «Газарай үрэжэл тухай мартаха ёһогүйбди» — Н. Намжиловай статья.

★ Пассажирнууд ба транспорт. «Асуудалнуудые шиидхэхэ саг ерээ» — Г. Шелкуновагай статья.

★ Редакцида ерэһэн бэшэгүүдһээ. «Аша гушанарнай түрэл нютагһаа гаража бү ошог!» — Ф. Загузинай бэшэг.

★ Һургуулиин реформо: шиидхэгдэхэ ёһотой асуудалнууд. «Тулгатай байшан» — сошордомо дохёо.

★ «Эрилтэгүй байһан дээрэһээ» — «Байкал-87» тухай тэмдэглэлнүүд.

★ Хилын саанаһаа абтаһан тобшо мэдээсэлнүүд.

★ Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд.

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.30—«120 минута». 9.35—«Золотые ворота»—ЧССР-һээ дамжуулга. 10.25—Футбол. Олимпийскэ наадаанда шэлэн абалгын мүрысөөн. СССР-эй ба Швейцариин суглуулагдамал командануудай наадаха. 12.00 Шэнэ һонин. 16.30—Шэнэ һонин. 16.40—Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 16.50—«Агропромой ажал хэрэгүүд» — баримтата фильм. 17.35—«Амар сайн, хүгжэм». Свердловскын үхибүүдэй филармониин бүлгэмэй концерт. 18.25—Бүхэсоюзна партийна XIX конференциие угтуулан. «Шинии Ленинскэ библиотекэ». В. И. Ленин. «Совет засагай ээлжээтэ зорилгонууд». 19.00—«Хабаадагша нюурнууд». «Артек» гэжэ Бүхэсоюзна пионерскэ лагериие хүгжөөхэ тухай. 19.45 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». **Улаан-Үдэ.** 20.00 — «Зүүн Сибирь»—киножурнал. 20.10 — «Байгал». **Москва.** 20.30—Футбол. Олимпийскэ наадаанда шэлэн абалгын мүрысөөн. СССР-эй ба Швейцариин суглуулагдамал командануудай наадаха. 22.00—Время. 22.35—Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 22.45 — «Хараа бодол». Нагорно Карабах тухай һанамжанууд. Г. Боровик дамжуулга хүтэлнэ. 00.15—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. Һуралсалай программа. 9.15—«Объективтэ—ан амитад». Хара аист. 9.35, 10.35—Физикэ. 8-дахи класс. 10.05, 12.05 — Немец хэлэн. 11.05—СПТУ-гай һурагшадта. Астрономи. 11.35, 12.35—М. Сервантес. «Дон-Кихот». 6-дахи класс. 13.05—«Случай в аэропорту»—гурбан серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 14.20 — «Городууд ба он жэлнүүд» — баримтата фильмүүд. 15.15 — Шэнэ һонин. 15.25—«Угрюм-река». «Анфиса»—2-дохи сери. 16.45—«Советскэ Союзда алба хэнэб!» **Улаан-Үдэ.** 17.45—«Социалис оронууд» (буряадаар). 18.00—«Буряадаар хэлэжэ һураябди». 18.15 — Захааминай арадай театр тухай хөөрөөн. 18.55—«Час пик» — залуушуулай программа. **Москва.** 20.00 —«Танго, танго, танго»—фильм-концерт. **Улаан-Үдэ.** 20.30—Соносхолнууд. 20.40 — «Арадай баялигые гамнаха». **Москва.** 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.15—«Поэзи». Григорий Поженян. 21.45 — «Арадай аялганууд». 22.00—Время. 22.35 — Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 22.45—«Случай в аэропорту» — гурбан серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи сери.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: индекс 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор —2-50-96, приемная —2-54-54, зам. редактора —2-68-08, зам. редактора —2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат —2-66-76; отделы: партийной жизни —2-60-91, пропаганды —2-56-23, промышленности и строительства —2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта —2-69-58, культуры и школ —2-60-21, 2-57-63, информации —2-34-05, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская— 2-33-61, выпускающие — 2-35-95, собственные корреспонденты: п. Баргузин — 91-1-44, п. Кырен — 91-7-18, Северобайкальск — 35-73, п. Хоринск —55-6-99.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 33. Н-03493. Заказ № 109. Индекс 04610.